

Zafere Kadar Sürekli Devrim!

marksist bakış

Sayı 57

Fiyatı 3,5 TL

SOSYALİSTLER VARSA UMUT VAR!

ilkelerimiz

Tek Yol Sürekli Devrim

İşsizlik, açlık, yoksulluk, savaşlar, doğanın tahribatı, yabancılaşma ve toplumsal çürümenin tek sorumlusu kapitalizmdir. Bu yüzden de insanlığın kurtuluşu kapitalizmin tarihin çöp tenekesine gönderilmesiyle gerçekleşecektir. Kapitalizmin alternatifi proleter devrim ve sosyalizmdir. Kapitalist sömürüye karşı harekete geçen devrimci işçi hareketi, burjuva düzenden tam kopuş olmadan kurtuluşun olamayacağını bilerek kapitalist düzeni yıkana kadar durmamalı ve gerçekleştireceği işçi ihtilalini dünyaya yaymaya çalışmalıdır. İlerici burjuvazi, ileri demokratik bir düzen, demokratik devrim, bağımsızlıkçılık vb. politikalar işçi sınıfını proleter devrim yolundan uzak tutmanın araçlarıdır.

Yurtseverlik Değil Enternasyonalizm

Küresel bir sistem olan kapitalizmden kurtulabilmek için işçi sınıfının uluslararası birliği zorunludur. İşçi sınıfını ulusal temellerde bölen ve sınıfsal ayrımları perdeleyen yurtseverlik ideolojisi burjuvazinin en büyük silahlarından birisidir. Bu nedenle Marks bütün dünyanın işçileri birleşin çağrısını yükseltmiştir. Ancak, proletarya enternasyonalizmi bir dünya partisi olarak Enternasyonal hedefine bağlanmıyorsa, dünyadaki komünist güçlerle gerçek bir birliğe hizmet etmiyorsa soyut bir ilke olarak gerçek anlamını yitirecektir.

Ezilenlerin Kürsüsüyüz

Devrimciler, insanların kimliklerinden ötürü ezilmelerine karşı çıkarlar. Ezilenlerin ezenlere karşı mücadelesi her daim meşru ve ilericidir. Kadınların ve LGBT bireylerin ezilmeleri konusunda işçi sınıfı içerisinde ileri bir bilinç yaratılması oldukça önemlidir. Ulusal sorunda temel yaklaşımımız ezilen ulusların kendi kaderini tayin hakkı ve Kürt halkının ulusal sorundaki taleplerinin desteklenmesidir. Diğer taraftan Marksistler ezilenlerin esas kurtuluşunun ancak ve ancak proleter devrimle geleceğinin de altını çizerek. Ezilenlerin mücadelesi desteklenirken Marksistlerin politik bağımsızlıklarını korumaları büyük önem taşımaktadır.

Bolşevizm

İşçi sınıfının kapitalizme karşı girişeceği mücadelelerin başarıya ulaşması için devrimci işçilerden oluşan bir devrimci partiye ihtiyaç vardır. Devrimci partinin liderliği olmaksızın işçi sınıfı yenilmeye mahkumdur. İşçi sınıfının önderlik krizi içerisinde olması, kapitalizmin hala ayakta olmasının temel nedenidir. Bu krizin aşılması bir inşa sürecini gerekli kılmaktadır. Bolşevik geleneğin inşası gerçekleşmeden proleter devrim ve iktidar perspektifi hoş bir hayalden öteye geçemez.

Şanlı 15-16 Haziran Direnişi YOL GÖSTERİYOR!

İÇİNDEKİLER

PERSPEKTİF	
3	REİS VE DAVA Veli Umut Arslan
14	TURNUSOL KAĞIDINDA CHP Caner Fayza
TARİH	
6	ORTADOĞU'DAKİ KATLIAMLARIN TEMELİ 100 YIL ÖNCE ATILDI! Çağın Erdinç
20	TÜRKİYE'DE 68 DÜŞÜNCESİ Gökçe Şentürk
25	TÜRKİYE İŞÇİ SINIFI MÜCADELESİNDE ÖNEMLİ BİR DÖNEMEÇ: 89 BAHAR EYLEMLERİ Erol Soğanlı
32	ŞANLI 15-16 HAZİRAN DİRENİŞİ YOL GÖSTERİYOR! Selahattin Ercan
GÜNCEL	
8	DÜNYADA VE TÜRKİYE'DE KİRALIK İŞÇİLİK Emre Güntekin
23	ANLATILMAYAN HİKAYELERİMİZ Gökçe Şentürk
27	BOMBALARIN GÖLGESİNDEN İSYANIN SESİNİ YÜKSELTELİM; KİLİS'İ UNUTTURMAYALIM!
ENTERNASYONAL POSTACI	
12	ÇANLAR DÜNYA İÇİN ÇALIYOR: SAĞ YÜKSELİŞTE Ezgi Yılmaz
16	FRANSA'DA YENİ İŞ YASASINA KARŞI İŞÇİLER VE GENÇLİK SOKAKTA! Tilbe Akan
POLEMİK	
18	AHMETLER AYIP OLUYOR! Derya Koca
TEORİ	
29	FRANSA: DEVRİMCİ MÜCADELELERİN BEŞİĞİNDE OLUŞMUŞ BİR İŞÇİ SINIFI Güneş Gümüş

BÜROLARIMIZ

Ankara

Bayındır-2 Sok. No:45/7 Kızılay Tel: 0542 617 8140

İstanbul

İstiklal Caddesi Balo Sk. No:32 Kat:4 Beyoğlu Tel: 0543 337 3671

Trabzon

Kunduracılar Cad. Dedeoğlu Sok. Pustular İşhanı No: 4/44 Merkez Tel: 0532 792 7171

Çorum

Bahçelievler Mah. Karşıyaka 1. Cad. 24/2 Tel: 0531 493 8421

Marksist Bakış - Aylık Siyasi Dergi - Yıl: 12 - Sayı: 57 - Mayıs 2016

Sahibi ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Ayşe Şensöz

Yayın İdare Adresi: Öncebeci Mah. Servi Sok. 5/8 Çankaya ANKARA Tel: 05548518392

Baskı: Mattek Matbaacılık Basım Yayın Tan.Tic.San.Ltd.Şti. - Ağaç İşleri Sanayi Sit. 1354. Cadde 1362. Sokak No: 35 İvedik Yenimahalle /ANKARA Tel: (0.312) 433 23 10 Fax: (0.312) 434 03 56

Yayın Türü: Yaygın süreli, aylık

Reis ve Dava

Veli Umut Arslan

Sermayenin en azılı iktidarı AKP kiralık işçilik uygulaması gibi emek düşmanı çok köklü saldırıları hayata geçirirken bir yandan da ülke RTE'nin çiftliği haline geliyor. Bir taraftan zoraki muhafazakarlaştırma projesi otoriter bir milliyetçilikle birleşirken demokratik haklar başta Kürt illeri olmak üzere tüm ülkede baskı altında.

Maalesef bu süreçte sol-sosyalist parti ve sendikalar ile diğer emek örgütleri o kadar etkisiz ki RTE'nin dikta planlarının engellenmesi için umutlar Abdullah Gül cephesine, Meral Akşener'e ya da ABD- FETÖ cephesinin askeri darbe yapmasına bağlanabiliyor. Örnek mi? **KP'nin Sol Gazetesi** yakında darbe var deyip bu konuda onlarca yazı çıkarınca ister istemez bu işten ne kadar heyecanladıklarını anlıyorsunuz. Ya da toplumsal muhalefetin önemli bileşenlerinden Can Dündar'ın yönetimindeki sosyal demokrat çizgideki **Cumhuriyet Gazetesi**, kah Abdullah Gül-Bülent Arınç cephesinden bir umut çıkarıyor, kah Meral Akşener için "*Asena İktidara Meydan Okuyor*" gibi başlıklarla parlatma işini üstleniyor.

Çaresizlik diyebilirsiniz. Evet, bariz bir çaresizlik var. Çok bilindik bir deyiş var: "*denize düşen yılanı sarılır*". Sol toparlanmadıkça, birlikte ortak kampanyalarla somut hedefler için seferber olmadıkça insanlar yılanlardan medet ummaya devam edecek. Açık konuşmak gerekirse sosyalist solun kendi hesabına hızlı bir dönüşüm yaşayacağına dair ümitli olmak için elimizde fazla veri bulunmuyor. Sosyalist Emekçiler Partisi Girişimi olarak sosyalist solun yeniden yapılanmasına öncülük etmek zorundayız, kendimize güvenmeli ve bu süreçte birlikte, enerjik biçimde mücadele etmenin koşullarını aramalıyız.

Sınıf düşmanlarımızın saflarını gözetlemek, güçler dengesini anlamaya ve somut durumun sağlam bir kavranışına sahip olmaya çabalamak küçümsenecek bir iş değildir. Bilakis işçi sınıfının mücadelesini layıkıyla örgütleyebilmemiz için yola çıkarken ilk yapmamız gerekenler bunlardır. Bizim eleştirdiğimiz sol aktörlerin, kendine komünist diyenlerin burjuvazinin çeşit çeşit zehirli yılanlarını parlatmasıdır.

TALİH KUŞU DAVUTOĞLU'NUN BAŞINDAN UÇTU GİTTİ!

Yıldızı parlatılanlar arasında Davutoğlu'nu da saysak durumu abartmış olurduk; ama bu, Davutoğlu'nun iktidar blokundaki önemsiz bir isim

olduğu anlamına gelmez. Başbakanlığa epey ısınmıştı, bağımsız davranmaya çalışıyordu. Barış akademisyenleri, Can Dündar ve Kürt sorununda RTE'den farklı tavırlar geliştirdi. Usturubunca, durumu idare ederek kendi bağımsız kişiliğini ortaya koymaya çalıştı. Neticede herkes aradaki ayrılığı fark etti. RTE'yi istikrarsızlık kaynağı olarak gören ABD, AB ve diğer uluslararası güçler Davutoğlu'ndan memnundular. AB ile vizelerin kaldırılması anlaşması, Davutoğlu'nun geride bıraktığı belki de en büyük gurur kaynağı olacaktı. Ama kismet değilmiş! Davutoğlu gönderilince anlaşma da rafa kalkmışa benziyor! RTE'ye yüz vermeyen ABD Başkanı Obama'nın Davutoğlu'na randevu vermesi ve Davutoğlu'nun ABD'de çok farklı bir "sıcaklıkla" karşılanacağını açık olması, kim bilir RTE'yi ne kadar sinir etmiştir. Derken zaten düğmeye basıldı ve Davutoğlu apar topar gönderildi. RTE böylelikle büyüme potansiyeli olan bir çatlağı, iş fazla uzamadan kolayca bertaraf etti ve tek adam rejimini oturtmak konusunda ileriye doğru bir adım daha attı.

Hayal kırıklığı, kırılan onur, bastırılmaya çalışılan küskünlük... Davutoğlu'nun kendisi de RTE'nin adamı olarak bir kenara atılan Abdullah Gül'ün üstüne basmamış mıydı? Küskün olmaya hakkının olmadığını farkında, şimdilik dava adamı pozlarında. Ama reise baş veren dava adamlığının önümüzdeki ayları çıkarıp çıkarmayacağı meçhul. Dava demişken gözlerden kaçmaması gereken bir husus daha var. Artık AKP bir parti ve kurum olarak önemini tümünden yitirdi ve partinin yerini "reis" ve "dava" aldı. "Reis ve Dava" bir yandan dikta maksadını ortaya koyuyor diğer yandan Türkiye'deki rejimin giderek aile şirketine dönüşmesini resmediyor.

DIŞ POLİTİKADA U DÖNÜŞÜ MÜ?

Kimileri RTE'nin Davutoğlu'nun tasfiyesini aynı zamanda Suriye başta olmak üzere dış politikada bir U dönüşü fırsatı olarak kullanabileceğini yazdı. Böylelikle ABD ile ilişkiler rayına sokulacaktı. Bu beklenti bazı temel kusurlara sahip, zira gerek Suriye gerekse Kürt politikası

Ne devrimcileri ve mazlum Kürt halkını ezecek bir askeri darbeye ne de Gül ve ABD'ye bel bağlamaya niyetimiz var. Bizim yapmamız gereken emekçilerin devrimci sosyalist siyasetini yükseltmemiz, sol-sosyalist odaklar arasında ortak iş yapma ve düşmana birlikte vurabilme kapasitesinin oluşumuna ön ayak olmaktır. Bu yüzden tüm gücümüzle Sosyalist Emekçiler Partisi'nin inşa edilmesine yoğunlaşacağız.

RTE açısından geri dönülmez bir noktaya geldi. Bu saatten sonra RTE'nin Esad'ı muhattap kabul etmesi, Rojava ile Kürdistan'ın diğer parçalarındaki Kürt kazanımlarını kabullenmesi ve Sünni mezhepçi politikalara dayalı Osmanlı rüyalarından uyanması mümkün değil. Böyle bir U dönüşünün teknik olarak uygulanabilirliği ayrı konu, RTE ideolojik olarak da bu meselelere sıkı sıkıya bağlı. Aynı zamanda bunlar RTE için sadece dış politika konuları değil ki. Dışarıdaki bu "dava" ya da "davalar", RTE'yi ihya eden ülke içerisindeki kutuplaşmalar için de olmazsa olmaz durumunda. Mezhepçi, milliyetçi dış politika seçmenlerin de buna uygun şekilde bölünmesine yol açıyor, bu da AKP'nin seçimlerde büyük çoğunluğa oynaması anlamına geliyor.

KÜRTLERLE SAVAŞ

Geçtiğimiz nisan ayında Davutoğlu "2013 Mayıs'ına dönülürse, o zamanki gibi PKK tüm silahlı unsurları Türkiye dışına çıkarıp ülke içinde tek bir silahlı unsur kalmazsa, her şey konuşulabilir" diyerek yeniden masayı işaret ettiğinde ki aslında önerdiği galibin mağluba yaptığı türden bir anlaşmaydı, RTE açtı ağzını yumdu gözünü: "Müzakere edilecek de görüşülecek de bir konu yok". Davutoğlu da gıkını çıkaramamıştı.

RTE demokrat maskesini çıkaralı çok oldu. Güçler dengesi gereği demokrat pozlarındaydı

ve Kürtlerle müzakere ediyordu. O da tabi baştan sona aldatma ve oyalamaya dayalıydı. Ama düşmanlarını birer birer saf dışı bırakınca durum değişti. 7 Haziran 2015 seçimleri öncesinde savaşı yeniden alevlendirmek için her şey yapıldı. PKK 7 Haziran sürecinde bu girişimleri boşa çıkarırken HDP ve lideri Demirtaş seçimlerde büyük patlama yaptı. Ama 7 Haziran sonrasında PKK, RTE'ye istediğini verdi ve şiddetlenen savaş o gün bugündür RTE'nin ekmeğine yağ sürerken başta HDP olmak üzere, toplumsal muhalefet, CHP ve hatta herhangi bir politik rolü kalmadığından iyice AKP'ye angaje olan MHP de kriz içerisinde. Ülkedeki neredeyse bütün sağcı dinamikleri arkasına alan RTE, iyice güçlendi ve muhalefet kriz içerisindeyken istediği gibi at oynatıyor. Yükselen milliyetçilik sınıf hareketine ciddi zarar verirken demokratik muhalefet kötürüm hale geldi. HDP, tamamen gündemden düştü. CHP kendi ulusalcı sağ kanadının baskısı altında yalpalayıp dururken sağdan oy almak, emperyalist-kapitalistlerden el almak, "ılımlı" ve "saygın" olmak için ılıya ılıya iyice ekşileşti, silik ve etkisiz bir karaktere büründü. Eğer PKK 7 Haziran öncesi gibi bir tavrı korusaydı Demirtaş'ın çizgisindeki bir HDP'nin CHP'yi şimdilerde eritmekte olduğunu tahmin etmek güç değil. Neticede burjuva ve küçük burjuva bir içerikte de olsalar tabanı sol olan partilerin kriz içerisinde olması bu ortamda toplumsal muhalefetin alanını iyice daraltıyor.

GÜL - ARINÇ CEPHESİ

Çoklarının bel bağladığı Arınç ve Gül cephesine bakalım. Kimileri "ülkenin bir geleceği varsa bu Abdullah Gül ile olacaktır" noktasına kadar varmış durumda. Gül ve ekibi iktidara gelirse Türkiye, emperyalist kapitalist sistemin kuralları çerçevesinde normalleşecektir. Bu normalleşme bir anlamda sömürü düzeninin düzlüğe çıkması demek olacaktır. RTE kendi ikbalini ve Osmanlı rüyalarını bütün düzeninin işleyişinin önüne koyduğu için sistem ciddi bir kriz içerisinde. Kimilerine göre Abdullah Gül bu krizden çıkış bileti demek. Gelgelelim bu nasıl olacak? Cumhurbaşkanlığı gibi bir kariyeri olan Gül kazanamayacağı bir yarışa ne kadar girmek ister? RTE'nin kızının düğününde şahitlik yapan Gül, salt RTE'ye çelme takmak için siyaseten fiyasko yaşamak riskini alır mı? Arınç ve diğerleri parti kursalar ne kadar oy yapabilir? Aldıkları oylar da MHP'yi baraj altında bırakıp 2002 seçimlerindeki gibi bir senaryoyu gündeme getirmez mi?

Kuşkusuz anket çalışmaları yapılacaktır, kuşkusuz yeni bir girişim olursa büyük bir cilalama kampanyası başlatılacaktır. Ama RTE'nin seçmen desteği çok güçlü, muhalefet zayıf ve elindeki güçle çok baskın bir kampanya yürütebiliyor. Bu yüzden Gül ve Arınç şartlar tam olgunlaşmadan kendisini güvende hissetmeden adım atmayacaktır. Kendisini nasıl güvende hissederler peki?

AKP bir parti ve kurum olarak önemini tümünden yitirdi ve partinin yerini “reis” ve “dava” aldı.

Anketlere ve ortama bakacaklar tabi ki. Bunun dışında AKP içerisinden ne koparılabilir, buna bakacaklar. Ama AKP'deki Davutoğlu çatlağının bertaraf edilmesinin kolaylığı da gösterdi ki AKP'de öyle kolay kolay kopma ve bölünmeler olmayacaktır. Özellikle gündemde olan erken seçim ihtimali ve bal tutan parmağını yalar mantığı yüzünden AKP'de bir bölünme beklemek için fazla sebep yok. Geriye kalıyor ekonomik durumun güçlü bir şekilde bozulması ihtimali. Ekonomik durumun önümüzdeki süreçte bozulacağı aşık, ama bunun bir kırılma şeklinde olmayacağını söyleyebiliriz. Yani ekonomik durumdan da istenen büyük tokezleme çıkmayabilir.

ERKEN SEÇİM

RTE fiilen zaten devlet başkanı, hatta geçelim devlet başkanlığını ülkede tek adam rejimini yerleştirmek konusunda bile epey mesafe kaydetmiş durumda. Durum böyleyken fazla acele etmeden en uygun zamanı ve koşulu bekliyor. Zira anayasayı değiştirmek için en azından referandumu yakalamak adına 330 milletvekiline sahip olması şart. 14 koltuk eksikliği var. Bunu nereden bulacak?

Bu açıdan en uygun zaman ve koşullar açısından durum değerlendirildiğinde erken seçim alternatifi gündeme geliyor. Muhalefet darma dağın. HDP ve özellikle MHP'nin baraj altında kalma ihtimali bulunuyor. CHP çok tesirsiz,

Kılıçdaroğlu ile bir seçimi daha kaldıracak durumda değil. Erken seçim durumunda niyetleri olsa bile Gül-Arınç tayfası da toparlanma fırsatı dahi bulamayabilir. Ülkede yükselen yeni bir siyasi figür de yok. Ortalık tamamen boş. Zaten MHP ya da HDP'den birisinin baraj altında kalması RTE için yeterli olacaktır. Bu arada dokunulmazlıkların kaldırılmasıyla RTE başına bela olan Demirtaş'tan da kurtulabilir. Ama yine de Kürt ulusal bilincinin Kürt halkı içerisinde iyice kökleşmesiyle her şeye rağmen HDP barajı geçebilir. HDP bir kez daha konjonktür itilimini de arkasına alabilir. İşte bu yüzden RTE'nin MHP içerisindeki karmaşıklığa odaklandığı kesin. Eğer Bahçeli tahtından indirilir yerine bir başka MHP'li geçerse bu, MHP'nin toparlanmasını sağlayacağından RTE'nin planlarını bozacaktır. Zaten kamuoyu RTE'nin zorlama bir erken seçime yol açmasını yadırgayabilir ve cezalandırabilir. Bu da RTE'yi fren yaptıracak bir diğer faktör. Ama Bahçeli partinin başında kalmaya devam ederse işin rengi değişecektir. Bu yüzden AKP yargı savaşlarında Bahçeli'nin istediği sonuçları çıkartmak için gücünü kullanmaktadır. MHP'de Bahçeli'nin öncülüğünde bir dağılma olursa sonbaharda baskın bir erken seçim beklemek gerekir.

Peki son günlerde gündeme getirilen Akşener tayfası ile Arınç tayfasının beraberliği projesi

ne kadar gerçekçidir? Siyaset çizgilerindeki farklılıklar böyle bir buluşmaya engel olmasa bile yeni partinin başkanı kim olacaktır? Her iki taraf da diğer tarafın liderliğini kolay kolay kabul etmeyecektir. Akşener etrafında bir rüzgar yaratılıp Akşener'in kendi yolunu çizmesi de ihtimaller arasındadır. Ama böyle bir partinin rüzgarı güçlü estirilmezse istenen neticenin tam tersi sonuçlar alınacaktır.

SONUÇ

Bizler tabi ki burjuva politikasının seyrini yakından takip edeceğiz ve bunu sosyalist emekçi siyasetimizde kullanacağız. Ama burjuva unsurlara asla bel bağlamayacağız. Kendimize güven duymak zorundayız. Şu an sürmekte olan bir yönetim krizidir. Bu krizden emekçiler lehine en ileri ve radikal sonuçları çıkarmak zorundayız. Unutmamak gerekir ki kriz dönemleri aynı zamanda fırsatlar demektir, çünkü krizler radikal dönüşümlerin potansiyelini bağrılarında taşırlar. Bu yüzden ne devrimcileri ve mazlum Kürt halkını ezecek bir askeri darbeye ne de Gül ve ABD'ye bel bağlamaya niyetimiz var. Bizim yapmamız gereken emekçilerin devrimci sosyalist siyasetini yükseltmemiz, sol-sosyalist odaklar arasında ortak iş yapma ve düşmana birlikte vurabilme kapasitesinin oluşumuna ön ayak olmaktır. Bu yüzden tüm gücümüzle Sosyalist Emekçiler Partisi'nin inşa edilmesine yoğunlaşacağız.

Ortadoğu'daki Katliamların Temeli 100 Yıl Önce Atıldı!

Çağın Erdinç

Sykes Pikot Anlaşması, 16 Mayıs 1916'da imzalandı. Yani bundan tam 100 yıl önce. Peki, Sykes Pikot bu coğrafyaya neleri miras bıraktı? En sonda söyleyeceğimizi, en başta söyleyelim. Sykes Pikot'un bu coğrafyaya bıraktığı miras, kan ve gözyaşıdır. Neden mi? Çünkü Sykes Pikot aracılığıyla emperyalist kapitalizm Ortadoğu'yu kendi çıkarları doğrultusunda dizayn etti. Kendi çıkarları doğrultusunda suni sınırlar çizdi. **Çizilen bu suni sınırlar; siyasi, etnik, dinsel, mezhepsel fay hatlarını keskinleştirdi.** Bugün Ortadoğu'da yaşanan siyasi depremler, etnik boğazlaşmalar, dinsel çatışmalar, selefî barbarlık, kısacası Ortadoğu'daki tüm katliamların kaynağı, emperyalizmin Ortadoğu'yu dizayn etme çabasının ürünüdür. Sykes Pikot'u bu dizaynın en önemli aşaması olarak görebiliriz.

SYKES PİKOT'A GİDEN SÜREÇTE NELER YAŞANDI? SINIRLAR NASIL ÇİZİLDİ?

Birinci Paylaşım Savaşı'na gidilen süreçte, Osmanlı'nın Ortadoğu'daki topraklarının elden çıkmasına kesin gözüyle bakılıyordu. 1916 yılında artık Osmanlı'nın ayakta kalamayacağı kesin olarak anlaşılmıştı. **Peki ama Ortadoğu, emperyalist aktörler tarafından nasıl yağma edilecekti?** Emperyalist blok içerisinde, Ortadoğu'nun paylaşımı konusunda anlaşmazlıklar vardı. Ortadoğu'ya deyim yerindeyse akbaba gibi üşüşen emperyalistler, 1916'nın hazırlıklarını 1915'te yapmaya başladılar. İngiltere ve Fransa önce Rusya ile masaya oturdu. 10 Nisan 1915'te boğazların Rusya'ya verileceğine dair bir çeşit teminat imzalandı. İngiltere ve Fransa bu teminat ile daha sonra İtalya'ya da vereceği gibi Rusya'ya **"sus payı"** veriyordu.

Hakikaten bir yıl sonra düşündüklerini yaptılar. İngiltere adına Mark Sykes, Fransa adına ise Francois Georges Picot, Mart 1916'da Petersburg'da bir araya geldi. Bu hayra alamet olmayan görüşmede, kelimenin tam anlamıyla Ortadoğu'nun sınırları karış karış yeniden çizildi (Uluslararası İlişkiler derslerinde, Ortadoğu haritası için "cetvelle çizilmiş gibi" denir. Haklılık payı vardır. Zira gerçekten Ortadoğu'nun sınırları emperyalist aktörler tarafından adeta cetvelle çizilmiştir)

Peki Sykes ve Pikot, Ortadoğu haritasını nasıl çizdi? Emperyalist aktörler kendi çıkarları doğrultusunda "Ortadoğu pastasından" ne kopartabilirlerse kârdır diye düşündüler. **Bu doğrultuda, Fransa'nın Batı Suriye, Lübnan ve Kilikya ile birlikte güneydoğu Anadolu'nun bir bölümünü; İngiltere'nin ise orta ve güney Irak'a ek olarak Filistin limanlarını alması karara bağlanıyordu.**

Filistin'in bir bölümünün ise özel bir uluslararası yönetimin kontrolüne bırakılması kararlaştırıldı. Burada bir parantez açalım. **İsrail'in temellerini atan 1917 Balfour Deklerasyonu olarak bilinse de, aslında Filistin'deki zulme kapı aralayan ve İsrail devletinin temellerini atan asıl anlaşma Sykes Pikot'tur.** Nasıl mı? 1916'da Osmanlı, Filistin

topraklarından çekildi. Kan kokusu almış köpekbalığı gibi Filistin'in nasıl paylaşılacağını tartışan emperyalist aktörlerden İngiltere, aradan fazla zaman geçmeden Filistin'i işgal etti. İngiltere'nin Filistin işgaline, Sykes Pikot Anlaşması'nda onay verilmişti. Buna göz yumma da diyebiliriz. **Ardından, Filistin bölgesindeki Siyonist gruplar, işgalci İngiliz hükûmetine, Filistin'de bir Yahudi yurdunun kurulması talebinde bulundular.** Talep diyoruz fakat bu konuda, Siyonist grupların organize çalışmalarının olduğunu vurgulamak lazım. Velhasıl kelim, 2 Kasım 1917'de, İngilizler, siyonist grupların talebine yanıt verdi. Balfour Deklerasyonu dediğimiz tek yanlı açıklamayla, Filistin'de bir Yahudi devletinin kurulması kararlaştırıldı. Balfour Deklerasyonu resmî tarihte daima tarihsel bağlamından kopuk anlatılır. Balfour Deklerasyonu gökten zembille inmiş bir anlaşma değildir. Emperyalist paylaşım savaşında **Ortadoğu'nun parsel parsel bölünmesi anlamına gelen Sykes Pikot Anlaşması, Balfour Deklerasyonu'nun temelini atmıştır.** Ve nihayet, geçmişten bugüne Filistin'de sürekli akan kanın kaynağı Sykes Pikot ve dolayısıyla emperyalist kapitalizmdir.

Sykes Pikot'taki paylaşım alanlarına geri dönelim. Musul ve doğu Suriye'nin Fransa'nın nüfuz alanı, Ürdün ve Bağdat vilayetinin kuzeyininse İngiltere'nin nüfuz alanı olmasına karar verildi. Rusya'ya ise kuzey Kürdistan ve Ermeni vilayetleri verilecekti. Ancak bir sorun vardı. **Sykes Pikot gizli imzalanmıştı ve anlaşmadan İtalya'nın haberi yoktu.** İtalya durumdan haberdar olunca, daha önce Rusya'ya verildiği gibi ona da bir **"sus payı"** verildi. Bunun sonucunda Anadolu'nun güneyi İtalya'ya bırakıldı. Şimdi akıllara şu soru gelebilir: **İtalya'nın bu gizli anlaşmadan nasıl haberi oldu?** 1917'de sadece İtalyanların değil, bütün dünyanın bu anlaşmadan haberi oldu. Lenin, emperyalistlerin sinsi görüşmelerini çıkıp dünya kamuoyu ile tek tek paylaştı!

1917 EKİM DEVRİMİ: İŞÇİ SINIFI EMPERYALİSTLERİN ÇARKINI BOZUYOR!

Sykes Pikot'ta Ortadoğu parsel parsel paylaşılmıştı fakat emperyalist

Ekim Devrimi'nden sonra Sykes Pikot'un dünya ile paylaşılmasının iki etkisi oldu. Birincisini zaten söyledik: Emperyalist blok içerisindeki güven bunalımı arttı. İkinci etkisi ise, Arap halklarının emperyalizme asla güvenmemeleri gerektiği gerçeği bir kez daha ortaya çıkmış oldu. Arap halkları, kaderlerinin 1916'da masa başında çizildiğini Bolşevikler sayesinde öğrendi.

aktörler arasında güven bunalımı giderek artıyordu. Bu güven bunalımını arttıran tarihsel bir süreç var: 1917 Ekim devrimi.

Bolşevikler Rusya'da iktidarı ele geçirdikten sonra, emperyalistlerin tüm gizli planlarını dünyayla paylaştı. Sykes Pikot'un bütün detaylarına böylece ulaşmış olduk. Lenin'in Sykes Pikot'un detaylarını açıklamasından sonra, İtalya kendine düşen payı istedi. Güven bunalımı arttıkça İngiltere askeri hareketliliğini arttırdı. **1917'nin sonuna gelindiğinde Tikrit, Ramadi, Bağdat'tan başlayarak Irak'ın önemli bir kısmını ele geçiren İngiltere, Ortadoğu'nun diğer bölgelerindeki askeri operasyonlarına da hız verdi.** İngiltere'nin bu hamlelerine karşılık Fransa elini çabuk tutup Suriye'yi işgal etti.

Ekim Devrimi'nden sonra Sykes Pikot'un dünya ile paylaşılmasının iki etkisi oldu. Birincisini zaten söyledik: Emperyalist blok içerisindeki güven bunalımı arttı. İkinci etkisi ise, Arap halklarının emperyalizme asla güvenmemeleri gerektiği gerçeği bir kez daha ortaya çıkmış oldu. Arap halkları, kaderlerinin 1916'da masa başında çizildiğini Bolşevikler sayesinde öğrendi.

AKP, SYKES PİKOT'A GERÇEKTEN KARŞI MI?

Öncelikle AKP'li muktedirlerin Sykes Pikot'a nasıl baktığına göz atalım. Davutoğlu Sykes Pikot ile ilgili şunları söylemişti: **"1916 yılında bu savaşta Ortadoğu halkı Kut'ül Amare'de sömürgecilere karşı son kez zafer kazandı. Ortadoğu'nun birlik içerisinde sömürgecilere yaptığı son savaş oldu. 100 yıl geçti, hâlâ bu ruh bununla mücadele ediliyor. Kut'ül Amare'de yenilenler Sykes-Picot Anlaşması ile Osmanlı'yı nasıl böleriz tartışmasını yaptılar. Bu anlaşmanın arkasında Anadolu'yu Rumeli'den koparmak vardı. Türkiye Cumhuriyeti devleti sıradan bir ulus devlet, sıradan nevezuhur etmiş bir devlet değildir. Millet-i İbrahim'in, Sultan Alparslan'ın, Selahaddin Eyyubi'nin ruhunun bir devletidir. Şimdi ya Kut'ül Amare kazanacak, ya Sykes-Picot kazanacak."**

Davutoğlu'nun **"Stratejik Derinlik"** kitabında da Sykes Pikot'u sıkça eleştirdiğini görebilirsiniz. Ahmet Davutoğlu kitabında, Sykes Pikot'u açıklarken Ortadoğu'yu, Batılı aktörlerin ördüğü bir duvara benzetiyor. Bu duvar sürekli yıkılıyor ve yeniden yapılıyor. Yıkılan her taşın altında halklar kalıyor. Din savaşları çıkıyor, mezhepler yüzünden insanlar birbirlerini boğazlıyor. Evet, bunu söyleyen Davutoğlu!

Davutoğlu Sykes Pikot'tan neden nefret ediyor? **Çünkü adeta âşık oldukları Osmanlı'nın Ortadoğu'daki toprakları Sykes Pikot ile resmen dağıtıldı. Davutoğlu'nun ve AKP'nin bütün derdi bu.** Mezhepsel savaşlar, dinsel katliamlar, selefi cinayet şebekeleriymiş, bunların hiçbiri AKP'nin umrunda değil.

Davutoğlu Stratejik Derinlik kitabında açıkça şunu diyor: "Osmanlı döneminde Ortadoğu'da katliamlar olmuyordu. Ortadoğu ne zaman hegemon bir gücün etkisine girdiyse, rahat etti. Fakat Batı, Osmanlı'nın bu hegemonyasını kırdı."

Birincisi, Osmanlı döneminde katliam olmuyordu söylemi külliyen palavra. İkincisi, Ortadoğu'ya Osmanlı hakim olmalıydı söylemi aslında **"Bizim Sykes Pikot'umuz uygulansın"** demekle aynı anlama geliyor.

Tayyip'in de Sykes Pikot konusunda benzer açıklamalarının olduğunu vurgulamak lazım. Uzun lâfın kıyası, AKP her zaman olduğu gibi Sykes Pikot konusunda da samimi değil.

SYKES PİKOT BİTTİ Mİ?

Sykes Pikot bitmedi. Bakınız, bugün Suriye'de yapılanlar Sykes Pikot'un devamıdır. **Emperyalist kapitalizm Suriye'de ve Irak'ta 100 yıl önce yerinden ettiği taşlarla bugün yeniden halkları eziyor.** Mezhepsel savaşlar kışkırtılıyor, selefi cihatçılar besleniyor. Emperyalist aktörler 100 yıl önce olduğu gibi bugün yeniden, Ortadoğu ülkelerini mezhepler temelinde ayrıştırıyor.

Burada bir parantez açalım. Kürt ulusal hareketine karşı faşizan söylemler geliştirenler, Kürt ulusal hareketinin Sykes Pikot'un bugünkü devamcısı olduğunu iddia

ediyor. Bu, tarihsel gerçekleri bilmemekten veya isteyerek çarpıtmaktan kaynaklanıyor. Sykes Pikot, emperyalist aktörlerin Ortadoğu'ya yönelik masa başında çizdikleri sınırlardır. Kürt ulusal hareketi bugün, emperyalizmin besleyip büyüttüğü Selefi cihatçılara karşı kendi kaderini ve sınırlarını kanıyla çiziyor. Ulusal hareketler zaman zaman emperyalist aktörlerle yakınlaşabilir. Bu, ulusal hareketlerin doğasında vardır. Bu yakınlaşmalar sonucunda Kürt hareketinin Sykes Pikot'un bugünkü "piyonu" olduğunu söylemek çok büyük bir yanıltır.

SONUÇ

Sykes Pikot'u, kapitalizmi dışarıda tutarak eleştirmek suya çekilen çizgi gibidir. Bu tarz bir eleştiri, hiçbir şey ifade etmez. Fakat ne yazık ki liselerde ve hatta üniversitelerde bilerek isteyerek Sykes Pikot anlatılırken sistem eleştirisinin kıyısından bile geçilmez. Özellikle lise tarih kitaplarında sanki Sykes ve Pikot soyisimlerini taşıyan iki adam bir araya gelip birden Osmanlı'ya komplo kurmaya karar vermiş gibi anlatılır.

Sykes Pikot, emperyalist kapitalizmin paylaşım savaşının sonucunda ortaya çıkan bir dayatmadır. Anlaşma emperyalist aktörler arasında olmuş, dayatma Ortadoğu halklarına yapılmıştır. Ayrıca, şu yanlışa düşmemek lazım: Sykes Pikot 19 Mayıs 1916'da imzalanmış ve bitmiş değildir. **Bu süreç 100 yıldır devam ediyor.**

Peki biz ne yapacağız? Yapılacak şey belli. 100 yıl evvel Bolşevikler bunların çarkını nasıl bozduysa, bugün de aynı şey yapılmalıdır. Coğrafyamızda ve nihayetinde tüm dünyada kızıl mücadeleyi yüksetmemiz gerekiyor. Ortadoğu, daima savaşlarla, katliamlarla, mülteci krizleriyle anılıyor. Bu coğrafyada tüm bu katliamların ve zulmün yaşanmasının ve Ortadoğu'nun daima kötü anılmasının nedeni emperyalist kapitalizmdir! Ortadoğu'daki katliam sarmalının son bulması ve bölgenin gelecek kuşaklar nezdinde iyi anılması bugün verilecek mücadeleye bağlıdır!

Yaşasın Sosyalist Ortadoğu!

Dünyada ve Türkiye’de Kıralık İşçilik

Engin Kara

Kıralık işçilik uygulamasını yasal kılan “İş Kanunu ve Türkiye İş Kurumu Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı” TBMM’nin gece mesaisi yapmasıyla, 6 Mayıs günü sabaha karşı 04.00 sularında kabul edildi. Yasanın yürürlüğe girmesiyle birlikte özel istihdam büroları “geçici iş ilişkisi” kurma yetkisini elde ederek işverenlere işçi kiralayabilecek. Bu yazıda kiralık işçiliğin dünyadaki uygulamalarını ele alacak, Türkiye’de yaşanacak dönüşümleri aktaracak ve dönüşümlerden sonra yürütülmesi gereken mücadele araçlarını tartışmaya açacağız.

NEOLİBERAL ÇAĞ: ESNEK ÇALIŞMA VE “GÜVENCELİ ESNEKLİK”

Kapitalist sistemin 1980’lerden itibaren girdiği yeni veçhesi, neoliberalizm, işçi sınıfının 20. yüzyıl boyunca kazandığı hakları ve ulaştığı ekonomik imkânları yok etmeyi hedefine koymuştu. Bu süreçte çalışma yaşamına sömürü koşullarını ağırlaştıracak dönüşümler dayatılırken, bu sayede ekonomik ve sosyal hakların ortadan kaldırılması amaçlandı. Örgütsüzleştirme saldırıları da sistemin bu dönüşümleri gerçekleştirebilmesi amacıyla eşzamanlı olarak devreye sokuldu.

Neoliberalizmin en yaygın sömürü tarzlarından biri de esnek çalıştırma modellerinin yaygınlaştırılması oldu. Çalışma yaşamındaki esnekleşme, aynı zamanda işçi sınıfının örgütlülük düzeyine de darbe indirdi. İşte kiralık işçilik de (daha teknik anlatımla özel istihdam büroları aracılığıyla geçici iş ilişkisi kurulması) bu esnek çalışma modellerinden biri olarak yüzyılın sonunda ortaya çıktı.

Çalışma yaşamının esnekleştirilmesi sonucunda karşılaşılan gerçeklik, rekabet kapasitesinin artması ve sömürünün yoğunlaşması olurken,

emekçilerin yaşam koşulları dibe vurmaya başladı. Zaten işin temelinde de sermaye sınıfının kendi ekonomik ihtiyaçları doğrultusunda kârını artırma arzusu yatıyordu.

Sömürü koşullarının ağırlaşması ve emekçilerin yaşadığı hak kayıpları neticesinde 1990’ların ortasında Avrupa sosyal demokrasisi tarafından “güvenceli esneklik (flexicurity)” kavramı ortaya atıldı. Buna göre çalışma yaşamı esnekleşirken, aynı zamanda da çalışanların istihdam güvencesi de korunacaktı. Bu yeni yaklaşım, işçinin aynı işte (aynı işyerinde ya da aynı işverene bağlı olarak) çalışmayı sürdürmesi olarak tanımlanabilecek olan “iş güvencesi” anlayışının yerine, çalıştığı iş-yeri değişse de, düzenli olarak çalışabilecek işler bulması anlamına gelen “istihdam güvencesi”ni getirdi. Böylece kavramı ortaya atanların iddiasına göre işçi esnek çalışma biçimleri aracılığıyla aynı işyerinde çalışmayı uzun süre sürdüremeyecek olsa da bir işyerindeki çalışması bittiğinde başka bir işyerinde kendisine iş bulabilecekti.

Geçici çalışma (yani kiralık işçilik), “istihdam güvencesi” kavramı üzerine oturtularak piyasaya sürülen bir model oldu. Sermayenin ve şekillenmeye başlayan yeni yasaların iddiasına göre işçiler özel istihdam

Aynı işyerinde hem işverenin kendisine doğrudan bağlı çekirdek işgücü olacak, hem taşeron işçiler olacak, hem de kiralık işçiler gelecek. Aynı işyerinde birden çok taşeron şirketin işçi sağlayabilmesi gibi birden fazla özel istihdam bürosunun da aynı işverene işçi kiralayacağını düşünürsek tek bir işyerinde belki onlarca farklı işveren üzerinden çalıştırılan yüzlerce işçi mevcut olacak. Bu durum işçiler arasındaki bölünme hislerini güçlendirecek.

büroları aracılığıyla geçici süreliğine çeşitli işverenlere kiralanarak hem istediği zaman istediği kadar işçi bulabilecek olan sermayenin rekabet kapasitesi daha da artırılacak, hem de işçiler sürekli -başka yerlerde de olsa- kiralanarak istihdam edilmeye devam etmiş olacaktı. **Bakalım, gerçekler öyle mi oldu?**

ULUSLARARASI HUKUKTA İŞÇİ KİRALAMA

İş bulmaya aracılık etmek, 20. yüzyılın sonlarına dek büyük ölçüde devlet tekelinde olan bir faaliyet oldu. İkinci Dünya Savaşı'nın ardından özel sermayenin de iş ve işçi bulma faaliyeti yürütebilmesine dair ilk girişimler ortaya çıkarken, 1990'ların sonunda özel istihdam bürolarının da artık bu faaliyeti yürütebileceği fikri yasalaşmaya başladı.

Burada iş ve işçi bulma faaliyetinin iki ayağından bahsetmek gerekir. İlk faaliyet alanı, Türkiye'deki İŞKUR'un da gerçekleştirdiği işçiye iş bulma, işverene ise işçi bulma faaliyetidir. İkinci ve asıl kritik olan aracılık biçimi ise, **işçiyi işverene belirli süreyle kiralama**, yani geçici iş ilişkisi kurma faaliyeti. Uluslararası Çalışma Örgütü'nün (ILO) 1997 yılında devreye soktuğu 181 Sayılı Sözleşme ile özel istihdam bürolarına iş ve işçi bulmanın ötesinde "işçi kiralama" yetkisi de ilk defa verilmiş oldu. Yine ILO'nun 188 sayılı Tavsiye Kararı ile AB'nin 2008 tarihli Geçici İş İlişkisi Hakkında Direktif'i de işçi kiralamayı düzenleyen temel uluslararası belgelerden. Böylece de uluslararası hukukta işçi kiralamanın yasalaşması ve bu konudaki düzenlemelerin yapılması yönünde taraf devletlere sorumluluklar yüklenmeye başladı.

Hem ILO'nun hem de AB'nin uluslararası belgelerinde işçi kiralamanın yasalaşması durumunda ortaya çıkması muhtemel sorunlara yönelik kiralanacak işçileri korumaya yönelik olduğu iddia olunan bir takım hükümler getirilmiş durumda. Bu düzenlemeler genel itibarıyla şöyle: **eşit muamele ilkesi** (işverenin

asıl işçileriyle aynı çalışma ve istihdam şartlarına tabi olma), toplu sözleşmeden yararlanma, grev olan işyerlerinde veya iş güvenliği riski olan işyerlerinde kiralık işçi çalıştırılmaması, geçici işçi çalıştırmanın kötüye kullanılmasına karşı önlem almak.

Bir önceki alt başlığın son cümlesindeki soruyu tekrarlayalım: **Bakalım, gerçekler öyle mi oldu?**

DÜNYADA KİRALIK İŞÇİLİK UYGULAMASI

Türkiye'de yeni devreye sokulacak olan işçi kiralama uygulaması, aslında dünyanın pek çok yerine bu yüzyılın başından beri uygulanmakta. Özel İstihdam Büroları Avrupa Konfederasyonu (Eurociett) verilerine göre 2011 yılında dünyada **50 milyona yakın kiralık işçi** mevcuttu. Bu rakamın aradan geçen 5 yılda hızlanarak artmış olacağını tahmin etmek güç değil. En çok kiralık işçi olan bölgelerin başında ABD (12,9 milyon), Brezilya (12,3 milyon) ve AB ülkeleri (14,6 milyon) gelmekte.

Türkiye'deki düzenlemeyi ele alırken bahsedeceğimiz işyeri için kiralık işçi kotası Avrupa ülkelerinde mevcut değil (tek sınırlama Avusturya'da sağlık sektöründe tüm çalışanların %15'i kadar kiralık işçi kullanılabilir). Yani bir işveren, işyerinde istediği kadar işçiyi kiralamak suretiyle çalıştırabiliyor. Bu ise kiralık işçiliğin hızlı bir şekilde yaygınlaşmasının önünü açıyor.

Eşit muamele ilkesi iddiasına bakalım. Uluslararası sözleşmelere göre özel istihdam bürosuna bağlı (yani kiralık) çalışan işçilerin, işverene doğrudan iş sözleşmesi ilişkisine giren emsal işçilerle aynı ücreti alması gerekiyor. Ancak **kiralık işçiler, emsal işçi ücretinin Almanya'da %70'ini, Birleşik Krallık'ta %68'ini, Kanada'da %60'ını alabiliyor**. Almanya'da bir BMW fabrikası, işçilerini işten çıkarıp özel istihdam bürosu üzerinden yeniden kiralarak toplam işçi maliyetini %40 azaltmış. Ne eşitlik ama!

Kiralık işçiliğin temelindeki argüman olan güvenceli esnekliğin "güvence" iddiasına bakalım. İş güvencesi derdi zaten olmayan bu yöntem, istihdam ve gelir güvencesi sağlayacağını ileri sürüyor. Oysa Avrupa'da özel istihdam bürosuna bağlı çalışanlar **ortalama 3 aylık işler** bulabiliyor. İtalya ve İspanya'da bu oranlar 1 ayın altına düşebiliyor. **Ekonomik sıkıntı ve kriz dönemlerinde ise ilk işten çıkarılanlar kiralık işçiler oluyor**. Kiraladığı işçi ile hiçbir hukuksal ilişkisi bulunmayan işveren, bu işçileri işten çıkarmakta herhangi bir doğrudan yükümlülüğü bulunmadığı için alabildiğine rahat davranabiliyor. Sonuçta kiralık işçilerin iş güvenliği açıktan ortadan kaldırıldığı gibi, ne istihdam güvencesi ne de gelir güvencesi tam anlamıyla hiçbir zaman sağlanamıyor!

ILO'nun 188 sayılı tavsiye kararında yer alan iş güvenliği riski bulunan işyerlerinde özel istihdam bürosu çalıştırma yasağı, sadece Belçika, Fransa, İtalya ve İspanya'nın iç hukuklarına aktarılmış. Bunun dışındaki ülkelerde iş güvenliği riski işçi kiralama için yasal bir engel teşkil etmezken, kiralık işçiler fiilen iş güvenliğinden yoksun çalışma şartlarına tabi oluyorlar. Yasalarında düzenlenmesine rağmen **Belçika'da kiralık işçilerin iş kazası riski ortalama riskin 2 katyken, Fransa'da kiralık işçilerin iş kazası oranı, toplam ortalamanın 3 katı!**

Kiralık işçilerin çalışma şartları konusunda önemli bir nokta da sendikal hakların korunması. Yasalarda düzenlenmesinden veya engellenmesinden öte, aynı özel istihdam bürosuna bağlı binlerce, on binlerce işçinin dağınık çalışması, birbirlerini görmelerinin bile mümkün olmaması ile çalıştıkları işyerlerinde Avrupa ortalamasıyla sadece 3 ay çalışabilmeleri ve sürekli farklı işyerlerinde çalışmaya mecbur olmaları gibi nedenlerden ötürü sendika üyeliği fiilen imkânsızlaşıyor. **Kiralık işçilerin sendikalaşma oranları Fransa'da sadece %0,9'ken, İtalya'da %1,5, Hollanda'da %7.**

İş ve işçi bulma faaliyetinin iki ayağından bahsetmek gerekir. İlk faaliyet alanı, Türkiye'deki İŞKUR'un da gerçekleştirdiği işçiye iş bulma, işverene ise işçi bulma faaliyetidir. İkinci ve asıl kritik olan aracılık biçimi ise, işçiyi işverene belirli süreyle kiralama, yani geçici iş ilişkisi kurma faaliyeti. Uluslararası Çalışma Örgütü'nün (ILO) 1997 yılında devreye soktuğu 181 Sayılı Sözleşme ile özel istihdam bürolarına iş ve işçi bulmanın ötesinde "işçi kiralama" yetkisi de ilk defa verilmiş oldu.

Kıralık işçilerin kimliksel özellikleri de hangi kesimlerin en yoğun sömürüye maruz kaldığını gösterir nitelikte. Avrupa genelinde **kıralık işçilerin %57'si 30 yaş altındaki işçilerden** oluşurken, Yunanistan'da 36 yaş altındaki kıralık işçilerin oranı %85, Polonya'da 26 yaş altındaki kıralık işçilerin oranı ise %80'e ulaşmış durumda. Kıralık işçiliğin son 15 yılda yaygınlaştığını dikkate alırsak, mevcut oranlar bu süre içinde işgücüne yeni katılan genç nüfusun çok geniş kesimlerinin kıralık çalışmaya mecbur bırakılmış durumda olduğunu gösteriyor. Bu durum bir çeyrek yüzyıl sonra kıralık işçiliğin kural haline geleceğini öngörmemizi mümkün kılıyor.

Cinsiyet dağılımı oranları ise kadınların kıralık çalıştırmanın hedefine daha çok girdiğini gösteriyor. Avrupa ülkelerinde **kıralık işçiler arasında kadın işçilerin oranı en aşağı %40** olurken, bu oran bazı ülkelerde %65'e yaklaşabiliyor. Son olarak mevcut rakamsal verilerde yer almasa da göçmen işçilerin de kıralık çalışmaya en çok mecbur bırakılan kesimlerden birini oluşturduğunu söylemek mümkün. Denilebilir ki kıralık işçilik uygulaması **en çok genç, kadın ve göçmen işçileri** kullanıyor.

TÜRKİYE'DE KİRALIK İŞÇİLİĞİN MUHTEMEL UYGULAMASI

Öncelikle dünya (özellikle de Avrupa) standartlarında bile durum böyleyken, Türkiye'deki iş güvencesi, işçi sağlığı ve iş güvenliği gibi hususların mevcut geri durumu dikkate alındığında, daha ilk elden Türkiyeli emekçileri yukarıda aktardığımız koşullardan daha ağırbaşlı bir şekilde beklediğini söylemek için kâhin olmak gerekmiyor. Sözgelimi iş cinayetlerinde Avrupa 1.si, dünya 3.sü olan Türkiye'de kıralık işçilerin iş kazasına uğrama

risk 2 ya da 3 kattan çok daha fazla artacaktır ne yazık ki.

Özel istihdam bürolarının geçici iş sözleşmesi kurmasının yani işçi kiralamasının klasik iş hukuku sözleşmesinde yarattığı temel değişiklik, işçi ile işveren arasından kurulan iki taraflı sözleşme yerine üç taraflı bir sözleşme modeli getirmesidir. **İşçi ile özel istihdam bürosu arasında iş sözleşmesi** kurulurken, **özel istihdam bürosu** ile işçi kiralayacak olan **işveren** arasında ise **işçi sağlama sözleşmesi** kuruluyor. Böylece işçinin, kendisini kiralayan işverene karşı çalışma borcu doğarken, hukuken işçinin işvereni konumunda olan özel istihdam bürosu oluyor. İşçiyi kiralayan işveren, işçiye talimat verme yetkisine sahip olurken, işçi özellikle ekonomik haklarını kendisini kiralayan işverene karşı ileri süremiyor.

Gelelim Türkiye'deki kıralık işçilik yasasının içerdiği hükümlere. Şunu vurgulayarak başlamalıyız, mecliste kabul edilen tasarı kıralık işçiliği yasallaştırırken, kıralık işçilerin tabi olacağı şartlar üzerine İş Kanunu başta olmak üzere temel konularda pek çok boşluk bulunmakta. Örneğin özel istihdam bürolarına bağlı işçilerin nasıl sendikalaşacakları belli değil. Bu boşlukların fiilen uygulamada doldurulması, kiralanan işçilerin öngörülen şartlara kavuşmasının önünü kesin olarak tıkayacaktır zira sermaye bu boşlukları doldururken olaya kâr odaklı yaklaşacaktır.

Meclisten geçen tasarı metninde iki temel nokta bulunuyor. İlki işçi kiralamanın hangi durumlarda mümkün olacağı, ikincisi ise işverenin kiralayabileceği işçi sayısına getirilen sınırlama. İş Kanunu'nun 7. maddesini değiştiren tasarrufların ilk maddesine göre kıralık işçi;

- İşçinin askerlik hizmeti halinde ve iş

sözleşmesinin askıda kaldığı diğer hallerde

- Mevsimlik tarım işlerinde ve ev hizmetlerinde (süre sınırı olmaksızın)
- İşletmenin günlük işlerinden sayılmayan ve aralıklı olarak gördürülen işlerde, iş sağlığı ve güvenliği bakımından acil olan işlerde veya üretimi önemli ölçüde etkileyen zorlayıcı nedenlerin ortaya çıkması hâlinde, işletmenin ortalama mal ve hizmet üretim kapasitesinin geçici iş ilişkisi kurulmasını gerektirecek ölçüde ve öngörülemez şekilde artması hâlinde, mevsimlik işler hariç dönemsellik arz eden iş artışları hâlinde (4 ay süreyle, en fazla iki yenileme, toplamda maksimum 8 ay) kullanılabilir.

İkinci husus ise aynı maddenin devamında yer alan "geçici iş ilişkisi ile çalıştırılan işçi sayısı, işyerinde çalıştırılan işçi sayısının dörtte birini geçemez. Ancak, on ve daha az işçi çalıştırılan işyerlerinde beş işçiye kadar geçici iş ilişkisi kurulabilir." hükmü ile bir işyerinde çalışabilecek kıralık işçilik sayısını sınırlama getirilmiş. Şu haliyle bile 10 ve daha az işçi çalışan küçük işyerlerinde kıralık işçilerin hızla yaygınlaşacağı gün gibi ortadayken, daha büyük işyerleri için öngörülen dörtte birlik oranın ilerleyen yıllarda ortadan kalkması veya buna gerek kalmaksızın fiilen aşılması kuvvetle muhtemel. Hatırlayalım, yasada "asıl işin dışında kalan işler" için öngörülen taşeron çalışma nasıl asıl işlerde de kullanılarak bu denli yaygınlaştıysa, kıralık çalışma için de aynı süreç yaşanacaktır.

Yine işçi kiralayabilecek durumlar sayılmasına sayılmış ancak hükümde yer alan durumlara, fiilen çok geniş bir çerçevede işverenlere tarafından başvurulabilecek, kaçınılmaz denetim yetersizliği ile bu durumu kontrol etmek ve suiistimal edilmesinin önüne geçmek mümkün olmayacaktır.

Kıralık işçilik, yasaların izin vermesi ile ve fiilen yaygınlaştığı ölçüde, Türkiye'de emekçilerin zaten hayli geri olan pek çok hakkı da elinden gidecek. İş güvencesi zaten ortadan kalkarken, ekonomik ve sosyal haklar dibe vuracak. Düşünün, Avrupa ortalamasına göre emsal işçi ücretlerinin %60'ını ancak kazanabilen kıralık işçiler Türkiye şartlarında asgari ücretin %60'ını aldıklarında aylık ortalama 780 TL ücrete mecbur kalacaklar. Bu da bir ay boyunca düzenli çalışabilmesi durumunda gerçekleşecek, örneğin 3 haftalık iş bulabilen bir işçi o ay sadece 585 TL kazanabilecek.

Kıdem ve ihbar tazminatları fiilen ortadan kalkacak. İş sözleşmesi belirli (geçici) süreli kurulduğu için, işverenin işçiyi işten çıkarması durumunda işçinin ihbar tazminatı alması ya da kısa süreli çalışmalar nedeniyle kıdem tazminatının şartlarını yerine getirmesi mümkün olmayacak. Benzer şekilde düzenli çalışmayan ve aralıklarla iş bulabilen bir işçinin emeklilik için gereken çalışma gününü doldurması da zorlaşacak, emeklilik de hayal olacak.

Ücretler bir yandan düşerken, çalışma saatleri de çalışma yaşamıyla birlikte esnekleşecek

Düşünün, Avrupa ortalamasına göre emsal işçi ücretlerinin %60'ını ancak kazanabilen kiralık işçiler Türkiye şartlarında asgari ücretin %60'ını aldıklarında aylık ortalama 780 TL ücrete mecbur kalacaklar. Bu da bir ay boyunca düzenli çalışabilmesi durumunda gerçekleşecek, örneğin 3 haftalık iş bulabilen bir işçi o ay sadece 585 TL kazanabilecek.

ve işçiler daha uzun çalışma süreleri karşılığında daha düşük ücretler elde edecek. Sendikalaşmanın da fiilen engellenmiş olması, işçinin örgütlenmesinin ve hak arayışının (en azından yasal olarak) önüne geçmiş olacak.

Son olarak bir diğer önemli mesele de işgücünün suni gruplara bölünmesinin daha da genişlemesi olacak. Aynı işyerinde hem işverenin kendisine doğrudan bağlı çekirdek işgücü olacak, hem taşeron işçiler olacak, hem de kiralık işçiler gelecek. Aynı işyerinde birden çok taşeron şirketin işçi sağlayabilmesi gibi birden fazla özel istihdam bürosunun da aynı işverene işçi kiralayacağını düşünürsek tek bir işyerinde belki onlarca farklı işveren üzerinden çalıştırılan yüzlerce işçi mevcut olacak. Bu durum işçiler arasındaki bölünme hislerini güçlendirecek.

EMEK HAREKETİNE DÜŞEN SORUMLULUKLAR

Açık yüreklilikle belirtmek gerekirse sendikalar ve sosyalist sol, kiralık işçiliğin mecliste kabul edilmesine kadar geçen sürede sınıfta kaldı. Kiralık işçiliğe karşı ne ciddi bir kampanya örgütlendi ne de ortaya bir emek konu. Nihayetinde AKP de tam istediği gibi yasayı meclisten paldır küldür geçirdi.

Peki, bundan sonra nasıl bir hat izlenmesi gerekiyor? Taşeron çalışmanın son sürat yaygınlaştığı dönemde atıl kalan sendikalar, hemen harekete geçmezse kiralık işçiler de ne yazık ki uzun yıllar kimsenin ilgisini çekmeyen, örgütsüz yığınlar halinde kalacaklar. Ancak işin şu yanı da var ki klasik sendikal anlayışın son derece esnek ve dağınık çalışan kiralık işçileri örgütlemesi kolaylıkla mümkün olmayacak. İşkolu temelli bir örgütlenme fiilen devre dışı kalacak.

Bu durumda emek hareketinin yeni ve ön açıcı örgütlenme araçları yaratması gerekecek. Kiralık işçilerin (ve taşeron işçilerle çekirdekteki asıl işçilerin birlikte) mücadele edebilmesinin tek yolu şimdilik fiili bir örgütlenme ve mücadele olarak görünüyor. İşyerlerinde kurulacak komite temelli örgütlenme modelinin oluşması ve yaygınlaşması, yeni çalışma yapısında sınıf mücadelesini yükseltebilmenin bir aracı olabilecektir. Bu durum aynı işyerinde bölünmüş bir görüntü sergileyen çekirdek, taşeron ve kiralık işçilerin birliğinin sağlanması noktasında da önemli olacak.

Emek hareketine dayatılmış olan bu yeni görevlerin olumlu sonuçlarını yaratmak da mümkün olabilecektir. Yaklaşık iki yüzyıldır

sisteme bütünleşmiş olmuş olan ve uzun süredir sancılı bir görüntü sergileyen sendikal örgütlenme biçiminin, kiralık çalışmanın yapısı nedeniyle aşılacak zorunda olmasının, yeni ve emek hareketini daha ileri taşıyacak örgütlenme modellerini ortaya çıkarması mümkün görünüyor. Bunun için ise hem samimi sendikaların (ve sendikacıların) hem de sosyalist hareketin yeni dönemde kiralık işçilere ulaşabilmek ve fiilen örgütlenme araçları yaratabilmek için atılğan davranması bir görev haline geliyor.

Son olarak örülmesi gereken mücadelenin uluslararası bir niteliği sahip olması da önem taşıyor. Yukarıda görüldüğü üzere ne kiralık işçilik meselesi ne de emekçileri ilgilendiren diğer gündemler, yerel nitelik taşıyor. Tam aksine sorunlarımız ortak ve küresel. Türkiye'de kiralık işçilik yasası ile emekçilere saldırılırken, Fransa'da ise çalışma saatlerinin artırılması, ücretlerin düşürülmesi gibi maddeler içeren İş Yasası değişikliği ile benzer saldırılar yaşanıyor. Hal böyleyken emekçilerin uluslararası dayanışma hattında hareket etmesi, kendisi de uluslararası olan saldırılara daha güçlü cevaplar üretebilmesini sağlayacaktır.

Çanlar Dünya İçin Çalışıyor: Sağ Yükselişte

Ezgi Yılmaz

“Doğum oranlarındaki düşük seviyede olması problemi, yabancıların Fin kültürüne uyum sağlayamayacağı ve birçok soruna neden olacağı için göç yolu ile çözülemez. Bunun yerine genç Fin kadınları okula daha az, saf ve gerçek Fin çocuklarını doğurmaya daha fazla zaman ayırmalılar.”

Bu okuduğunuz satırlar 2007’de yapılan genel seçimlerde %4 oy alırken 2011 seçimlerinde %19 oy alarak patlama yapmış o zamanlar adı Gerçek Finliler Partisi olarak geçen ve geçtiğimiz yıl Nisan ayında yapılan seçimlerde ise %17.7 oy alarak koalisyon ortağı olmayı başarmış milliyetçi Finliler Partisi’nin başkanı olan Timo Soini’ye ait. Peki, bir Kuzey Avrupa ülkesi Finlandiya ile neden karşınızdayız? Aslını isterseniz sebebi belli: Donald Trump. “Amerika nere, Finlandiya nere?” diye soranlar olabilir belki... Ancak Donald Trump’ın ABD’de başkanlık seçimleri kapsamında yapılan ön seçimlerde Cumhuriyetçi Parti içinde diğer iki rakibini eleyerek Cumhuriyetçilerin muhtemel başkan adayı olması Avrupa’ya sirayet etmiş sağa kayış ve dünyada yükselişe geçen sağ popülizme eğilmeyi mecbur kılıyor. Zira Donald Trump sağ popülist öznelere izlediği yolun en saf biçimde cisimleşmiş hali: Mülteci karşıtı, ırkçı, kadın düşmanı... vs.

Öncelikle Amerikan seçimlerine bakacak olursak; 8 Kasım’da gerçekleşecek başkanlık seçimleri kapsamında partilerin adaylarının belirlendiği ön seçimler şu günlerde gerçekleşiyor, bitmesine de az bir zaman kaldı. Demokrat Parti’nin adayları; Obama hükümetinin I. Döneminde Dışişleri Bakanlığı yapan Hillary Clinton ve Vermont Senatörü, kendini “Demokrat Sosyalist” olarak tanımlayan, Bernie Sanders. Partiler içinde başkanlık adayı yarışı ilk başladığında şüphesiz ki kazananın Clinton olacağı düşünülüyordu. Kimse Clinton’ı 75 yaşındaki Vermont senatörünün zorlayacağını düşünmezdi kaldı ki bir iki eyaletten sonra saf dışı bırakacağı ve tek başına seçime gideceği bir yıl önce kesin gözüyle bakılıyordu. Ancak yarışa 40 puan geride başlayan Sanders, Clinton’la arasındaki makası hızla kapatarak seçimi şimdi başa baş götürüyor. Hatta 8 eyaletteki seçimin 7’sini alarak

Clinton’ı bir hayli zorladı. Fakat Hillary Clinton, Bernie Sanders’in galibiyet serisine New York seçimleriyle son verdi. Son yapılan Batı Virginia ve Nebreska seçimlerini de alan Sanders’in şansının şu an için matematiksel olarak var olduğu söylenebilir ancak bundan sonrası için 2239 delege ile bitiş çizgisine Sanders’ten çok daha yakın olan Clinton Demokratların muhtemel başkan adayı olacak gibi görünüyor. Buna rağmen bilhassa gençlerin dikkatini çekmiş Bernie Sanders yarıştan çekilmiş değil. Ancak aynı durum Cumhuriyetçiler cephesi için geçerli değil. Cumhuriyetçi Parti’nin adayları için adeta dönüm noktası olan Indiana seçimleri öncesinde Donald Trump’ın rakipleri Ted Cruz ve John Kasich güçlerini birleştirme kararı almıştı. Bu ittifaka göre Ted Cruz Oregon ve Indiana ön seçimleri için kampanya yapmayacak, karşılığında ise Kasich Indiana ön seçimlerinde seçmenlerini Cruz’a yönlendirecekti ki öyle de oldu ancak ikilinin ittifakı yeterli olmadı. Ted Cruz Indiana seçimlerini de kaybetmesiyle üst üste altı seçimi Trump’a kaptırmış oldu ve o gece yarıştan çekildiğini ilan etti. Cruz’un ardından hemen ertesi gün kazandığı tek eyalet, valisi olduğu Ohio olan John Kasich’den de yarıştan çekildiği açıklaması geldi. Böylelikle Donald Trump Indiana ön seçiminde rakiplerini saf dışı ederek Temmuz’daki parti kurultayı öncesinde adaylığını garantilemiş oldu. Ancak Trump’ın rakipsiz kalması partinin önde gelenleri ve seçmen kitlesinde ikiye bölünmeye neden oldu. Cumhuriyetçi Parti’den Temsilciler Meclisi Başkanı Paul Ryan, Trump’la olan görüşmesinin ardından sonra bile destek açıklaması yapmadı; partinin birleşmesi için çabaladıklarını ifade etmekle kaldı. Cumhuriyetçilerin kendi içinde Donald Trump’ın adaylığı konusunda anlaşacağına şüphe yok. Peki Trump’ın alamet-i farikası nerden geliyor?

Daha önce kimsenin bilmediği şeyler üzerine konuştuğu için bu kadar destek görmüyor elbette. Aksine herkesin konuştuğu meselelere - mülteciler, Müslümanlar, kadınlar, siyahlar - eğiliyor diğer adaylar gibi(!). Müslümanların ABD'ye girişlerinin tamamen durdurulması gerektiğini söylüyor mesela ya da Amerika'ya uyuşturucu getiren, tecavüzcü, problemlili Meksikalılardan(!) kurtulmak için kendi adının verileceği aşılabilir bir duvarın örülmesini öneriyor. Bunlarla da kalmıyor; seçilmesi durumunda bir işkence yöntemi olan ve boğulma hissi veren basınçlı su ile sorgulama yöntemini geri getireceği vaadinde bulunuyor. Kısacası Trump mikrofonu her eline alırken islamofobiyi, göçmen karşıtlığını, kadın düşmanlığını körükliyor.

Amerika'da ve dünyada genel olarak sağın yükselişi sistemin girdiği krizin açık bir göstergesi. Kitleler yıllardır içinde yaşadıkları burjuva sistemin artık yaşanmaz hale geldiğinin bilinçli veya bilinçsiz farkında; buna bağlı olarak bu tıkanıklıktan çıkış yolu olarak ya sert bir şekilde kitlelerin hoşnutsuzluğunu dile getiren radikal sağ unsurlara kayış ya da bunun tam zıt tarafa, radikal sola kayışlar gerçekleşiyor. İşte tam da bu noktada ABD örneğine geri dönüş yaptığımızda kefenin bir tarafında her ne kadar sistem içi çözümlerden ileriye gidemese de yoksul işçilerin sesini yükselterek sınıf siyaseti merkezli kampanya yürüten Bernie Sanders'ın aldığı destek, diğer tarafında ise mülteci karşıtlığını işsizlik, güvencesizlik denklemi içine yerleştirerek rüzgârı kendinden taraf çeviren Trump var. Bu iki eğilim sistemden rahatsız olan kitlelerin alternatif arayışı içerisinde olduklarının da ifadesidir. Bu arayış kendine gerçek bir sosyalist alternatif bulamadığı ölçüde sağa doğru kayması kaçınılmaz hale geliyor. Şüphesiz Amerika örneği tek değil; dünyada benzer eğilimlere rastlamak mümkün. Aşırı sağın yükselişe geçtiği ülkeler arasında en göze çarpanlardan biri Avusturya mesela. Geçtiğimiz Mayıs ayında Avusturya Başbakanı Werner Faymann istifa etti. Sosyal Demokrat Partili Faymann'ın başkanlık ettiği iki buçuk yıllık koalisyon süreci boyunca emeklilik yaşı artırıldı, kamu sektörü işleri tasfiye edildi, ücret artışları kısıtlandı ve işçi sınıfının aleyhine kemer sıkma programı yürütüldü. Avusturya'daki emekçi sınıfı adına şartların

Donald Trump'ın ABD'de başkanlık seçimleri kapsamında yapılan ön seçimlerde Cumhuriyetçi Parti içinde diğer iki rakibini eleyerek Cumhuriyetçilerin muhtemel başkan adayı olması Avrupa'ya sirayet etmiş sağa kayış ve dünyada yükselişe geçen sağ popülizme eğilmeyi mecbur kılıyor. Zira Donald Trump sağ popülist öznelerin izlediği yolun en saf biçimde cisimleşmiş hali: Mülteci karşıtı, ırkçı, kadın düşmanı... vs.

Avrupa'da iktisadi kriz derinleştikçe Avrupa Birliği egemenleri çözümü krizin ağır yükünü emekçi sınıfların omuzlarına yükleyerek bulmaya çalışıyor. Diğer yandan Ortadoğu'da körüklenen savaş doğrultusunda IŞİD bombalarının ve savaştan kaçan sığınmacıların hedefi haline gelen Avrupa'da genel olarak AB karşıtı, aşırı sağcı, yabancı düşmanı partiler gün geçtikçe kitlelerin sempatisini daha da çok toplamakta.

daha da ağırlaştığı bir iki buçuk yıl oldu. Geçtiğimiz Nisan ayında ise Avusturya'da cumhurbaşkanlığı seçimlerinin ilk ayağı gerçekleşti. Seçim sonuçları aslında tüm Avrupa ve dünya için tıpkı Trump örneğinde olduğu üzere büyük bir tehlikeye işaret ediyor. İlk turda aşırı sağcı parti Özgürlük Partisi'nin adayı Norbert Hofer oyların %35'ini aldı. 1945'ten bu yana tek başına veya koalisyonlarla ülkeyi yöneten ve şu andaki hükümetin de bileşenleri; muhafazakar Avusturya Halk Partisi ve Sosyal Demokrat Parti'nin adayları sadece %11 oy alabildiler. Yani II. Dünya Savaşı'ndan sonra ilk kez ikinci tura kalamadılar. Bu yükselişin nedeni olarak 2000'li yılların başında o dönemin muhafazakârlarından olan başbakanının, Jörg Haider başkanlığındaki aşırı sağcı partinin hükümette koalisyon ortağı olmasını sağlamış olması bir yana esas neden olarak o zamandan bu zamana yaşanan krizler, yolsuzluk skandalları, tırmanan işsizlik, emekçilerin günbegün gasp edilen hakları gösterilebilir. Bunun yanı sıra mevcut düzenin partileri sığınmacılar konusunda aşırı sağcı partinin ekmeğine adeta yağ sürerek yabancı düşmanlığını körüklediler ve sığınmacı hakkını da ortadan kaldırdılar. Yabancı düşmanlığı ile ekonomik krizler, artan işsizlik ve yoksulluğun getirdiği öfkeyi arkasına alan aşırı sağcı Özgürlük Partisi başka bir alternatifi olmadığından kitlelerce destek görmekte. Bu seçim zaferini sevinçle karşılayanlar arasında Fransa'da sağcı parti Ulusal Cephe lideri Marine Le Pen de var. Fransa da bir başka örneği bunun. İrkçi Ulusal Cephe, 2000'li yılların başından bu yana istikrarlı bir şekilde yükselmekte. En son yapılan bölgesel seçimlerin ilk turunda birinci geldi. Paris saldırısının ardından gerçekleşen seçimleri birincilikle tamamlayan parti

ikinci turda başarısız olsa da seçim sonuçları 2017'de gerçekleşecek cumhurbaşkanlığı seçimlerine dair önemli ipuçları vermektedir. Avrupa'da iktisadi kriz derinleştikçe Avrupa Birliği egemenleri çözümü krizin ağır yükünü emekçi sınıfların omuzlarına yükleyerek bulmaya çalışıyor. Diğer yandan Ortadoğu'da körüklenen savaş doğrultusunda IŞİD bombalarının ve savaştan kaçan sığınmacıların hedefi haline gelen Avrupa'da genel olarak AB karşıtı, aşırı sağcı, yabancı düşmanı partiler gün geçtikçe kitlelerin sempatisini daha da çok toplamakta. Almanya'da AB karşıtı, sağcı AfD, Hollanda'da Müslümanlık karşıtı Hollanda Özgürlük Partisi, Belçika'da Flamanların bağımsızlığını ve Müslümanların Belçika'dan kovulmasını savunan aşırı sağcı Flaman Menfaati, Macaristan'da özünü Hristiyanlıktan alan ve Macar nüfusunu özel konuma oturtan anayasayı her şeye rağmen geçiren Fidesz ve ırkçı özellikle Yahudi ve Çingenelere karşı tutumuyla gündeme gelen Jobbik Partisi...

İşte bu uzayıp giden liste bir an önce harekete geçmenin elzem olduğunu berrak bir şekilde ortaya koymakta. Sistemin var olan klasik partilerinden çoktan umudu kesmiş emekçiler için ırkçı-aşırı sağcı unsurların bir umut olamayacağı aşikardır. Ancak bu unsurların karşısında durup emekçi sınıflara alternatif olabilecek sınıf merkezli siyasi bir güç inşa etmek mecburi bir görevdir.

Son söz niyetine: "Amerika, kapitalist düzenin çözümü bulamadığı zorluklar ve problemlerden dolayı komünist bir dönüşüm yaşadığı takdirde görülecektir ki dayanılmaz bürokratik bir tiranlık ve bireyin baskılanmasıyla uzaktan yakından alakası olmayan komünizm çok daha büyük bir bireysel özgürlük ve ortak bir refahın aracı olacaktır." (Lev Troçki)

Turnusol Kağıdında CHP

Caner Fayza

CHP'nin kurmaylarından tabanına sık deklare edilen bir söz vardır; "CHP'yi eleştirmek herkesin kolayına geliyor" diye. Haklılık payı yok değil, çünkü diğer rakiplerine büyük farklar atacak şekilde siyasi hattını bunca yıldır belirsiz bir çizgiye inşa etmiş olan CHP, hükümetler devrilse de kurulsun da hep dışarıdan bakakalmış ve ısıtı ısıtı erittiği muhalefet koltuğundan kalkamaz hale gelmiş durumda. Böylesi bir parti elbette eleştirilmesi kolay hale geliyor. Lakin 2016'nın Nisan ayıyla birlikte CHP uzun zaman sonra ülke geleceği için oldukça belirleyici bir viraj olan dokunulmazlıkların kaldırılması meselesinin göbeğine oturmuş durumda. Ve yine o yıllardan beri netleşmemiş olan siyasi çizgisi CHP'yi dört bir yandan savunmasız bırakıyor.

**"BAK BU SEÇİM CHP'YE VER,
HELE AKP'DEN BİR KURTULALIM..."**

AKP'nin ve Erdoğan'ın kutuplaştırıcı siyasetinin eseri olarak yaşam tarzları ve etnik-mezhepsel kökenlerine göre adete bir nüfus sayımına dönüşen seçimlerde %25 'lik pastasıyla mutlu mesut kendi yağında kavrulmaktan rahatsızlık duymadığı çok açık olan CHP kitlesinde bile artık iktidar inancının kalmamış olması her seçimde kulakları çınlatan bu ünlü söz çoktan literatür dışına çıkmış durumda; "Bak bu seçim CHP'ye oy ver, hele bir AKP'den kurtulalım...". Gezi Ayaklanması halkın soğuk nefesini ensesinde hissetmeye başlayan AKP, 17-25 Aralık yolsuzluk skandallarıyla ve müttefiklerini kaybetmesiyle ağır yaralı imajıyla Mart 2014'te yerel seçimlerle kendini sınamış. Kesintisiz bir şekilde devam eden "gezciler, camide içki içenler, benim Kabataş'taki türbanlı bacım, paraleller, dış güçler, faiz lobisi" bombardımanı ile toplumu kalın duvarlarla bölen Erdoğan bu seçimden zaferle çıkmayı

başardı. Ama bu yalnızca Erdoğan'ın başarısı değildi, muhalefetin acınası bir başarısızlığıydı aynı zamanda. CHP sandı ki Mansur Yavaşlar, Mustafa Sarıgüller, İhsan Özkesleri aday yapınca sağ seçmen hemen kendisine oy verecek. Bu fikrin başarısızlığına ne kadar gebe olduğundan seçim öncesi bahsetmiş, fazlasıyla haklı çıkmıştık. Aynı strateji Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde Ekmelettin ismiyle denenmeye çalışıldığından durum daha da kötüleşerek CHP seçmenin de sandığa gitmeme eğilimine kadar uzandı. Yerel seçimlerde Sırrı Süreyya Önderle umulanın aksine, yapılan hatalarla beklenenin altında bir başarı sahibi olan HDP, Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde başarılı bir stratejiyle takdir kazandı ve bu başarıyı 7 Haziran'da beklenenin bile çok üzerinde bir seviyeye taşıdı.

KRİTİK DÖNEMEÇ: 7 HAZİRAN

HDP'nin beklenenin üzerindeki %13'lük başarısıyla 7 Haziran'da kısa bir süreliğine AKP'nin 13 yıllık tek başına iktidarı sona erdi. CHP ise

CHP sandı ki Mansur Yavaşlar, Mustafa Sarıgüller, İhsan Özkesleri aday yapınca sağ seçmen hemen kendisine oy verecek. Bu fikrin başarısızlığı ne kadar gebe olduğundan seçim öncesi bahsetmiş, fazlasıyla haklı çıkmıştık.

asgari ücret üzerinden ilerleyen kampanyasıyla kısmen de olsa bir başarı sağlasa da bulunduğu bandı terk edemedi. Ancak 7 Haziran'da aldığı yenilgiyle çılgına dönen AKP önce Kürdistan'da savaşı sonuna kadar kızıştırarak HDP'yi baraj altına yollayıp, küstürdüğü milliyetçi seçmeni ve oluşan kaos ortamından korkan küçük burjuvaziyi yeniden kanatlarının altına toplayarak yeniden iktidar olma çabasına girişti. Yüzlerce insanın hayatını kaybettiği kanlı süreçle gidilen 1 Kasım seçimlerinde AKP yeniden tek başına iktidar oldu. Yazımızın ana konusu olan CHP ise 7 Haziran'a göre yine ne uzadı ne kısaldı.

7 Haziran'da başlayan katliam sarmalı ve Kürt illerindeki savaş durmaksızın devam ederken ana muhalefet partisi ne bu katliamlara, ne de bu katliamların arkasındaki AKP desteğine ses çıkarabilir durumda. Bugün Can Dündar'a yapılanlar ortadayken, Can Dündar'ın ortaya çıkardığı Suriye'ye giden silahları gündeme getiremeyen, bu silahlarla Kilis halkını her gün yeniden öldüren saldırılar arasındaki bağlantıları ve Kürt sorununda savaşın yeniden başlamasında AKP'nin yoğun isteğinin sebeplerini ortaya koyamayan muhalefet büyük bir acizlik içinde. Bu acizliği kaşımaya devam eden AKP'nin tek atışta bir kaç kuşu vurmak için yeni planı, "terörle mücadele"nin ilerlemesi adına vekillerin dokunulmazlıkların kaldırılması. Tabi mesele "devletin bekası", "terörle mücadele" kılıflarına sokulunca elinde tuz tutana, salatalığıyla koşmaya başlayan CHP liderliği bu teklife evet diyeceğini belirtti.

DOKUNULMAZLIKLARIN KALDIRILMASI

Sabah Gazetesi'nde yer bulan şu satırlardan CHP'nin stratejinin hedefleri rahatça anlaşılabilir: "CHP böylesi bir düzlemde ulusalcı- kentli tabanını MHP'ye kaybetmemek için tavır almak mecburiyetini hissetti. Ancak bu defa da HDP'ye yakın duran tabanında, milletvekillerinde rahatsızlık oluştu. Eğer Anayasa değişikliğinde CHP'den çok sayıda fire olursa bu parti aynı anda hem 'Kürtlere ihanetle' hem de 'teröre destek' vermekle suçlanabilecek. Bu yönüyle dokunulmazlıkların kaldırılması önce HDP'ye sonra da CHP'ye 'dokunacak'."

AKP'li kalemşörlerin de dile getirdiği gibi siyasi çizgisinde devam eden belirsizlikler CHP'nin mezarını kazmaya devam ediyor. "Hayır" dediği anda yapıştırılmaya çalışılacak "terör destekçisi" damgasından öcü gibi korkan CHP'nin vekilleri bilmelidir ki dokunulmazlıkların kaldırılması bu yaftanın yapıştırılmasıyla tek adam yönetimine giden yolun taşlarının döşenmesinin önünü açacaktır. HDP'li vekillerin ardından bu yaftanın ilk hedefi CHP olacaktır ki bunu en net şekilde ak-troll hesaplarından kesintisiz bir şekilde CHP'ye yönelik devam eden "terör destekçisi" kampanyası.

NE YAPMALI, NE ETMELİ?

Başkanlığa giden yolda yaşadığı krizi aşmak için ülkenin dört bir yanında yanan ateşe yetmiyormuş gibi Suriye'deki savaşa da benzin dökmeye devam eden Erdoğan ve AKP iktidarı şimdi de kendi iç kriziyle karşı karşıya. Özellikle Erdoğan'la daha iktidar olmadan önce sıcak ilişkiler geliştirmiş olan ve adeta onu iktidara

taşımış olan Amerika Birleşik Devletleri'nin ardı ardına gelen eleştiri açıklamalarıyla yükselen "Amerika getirdi, Amerika götürür" beklentisi çok tehlikeli bir beklenti. Zaten daha kendi iç krizlerini aşamayan muhalefet partilerinden ve büyük beklentilerle 7 Haziran'da büyük destek kazanan ancak savaş gündemiyle birlikte "Türkiyelileşme Projesi"ni kenara atıp Kürt sorunu merkezli siyasetine geri dönen HDP'den ümidini kesen toplumsal muhalefetin böyle bir beklentiye girmesi de hiç beklenmeyecek bir şey değil. **Düzen partilerinin biçare halinden yorulmuş halka ümit götürebilmek için somut şekilde kendi varlığını hissettirebilecek ve adeta AKP'nin temcit pilavına dönmüş laiklik gündemini ortaya atmasına, çalıştığı yerden soru gelmiş öğrenci edasıyla sevinen unsurlardan ziyade emekçi halkın en önemli gündemi olan taşeron çalıştırma, kiralık işçilik, iş cinayetleri, zamlar üzerinden muhalefeti örecektir bir sosyalist unsura ihtiyaç var.**

Emekçileri somut taleplerle ve gündemlerle yakalayarak ve kitlesel bir sol etki bırakarak toplumun alt kesimlerini etkileyen bir unsur yalnızca laiklik başta olmak üzere AKP'nin azınlıklara ve yaşam tarzlarına yönelik saldırılarına karşı yeni insanları kazanabilir. Derdi Alevi ve Kürt halklarıyla, seküler yaşam tarzına sahip bir kitleyle yetinmekten ziyade tüm emekçi kesimlere uzanmak olan bir alternatif kendini inşa etmeye başlamış durumda. Sosyalist Emekçiler Partisi Girişimi bu göreve adaydır ve ortaya koyduğu pratikle bu işin altından kalkabileceğini göstermektedir. Biçare unsurları silip atmanın ve AKP'ye ve yeni AKP'ler üretecek bu düzenin çarkına çomak sokmak için SEP'i inşa etme zamanıdır!

Fransa'da Yeni İş Yasasına Karşı İşçiler ve Gençlik Sokakta!

Tilbe Akan

Geçtiğimiz Mart ayından beri Fransa işçi sınıfı ve gençliği Hollande hükümetinin işçi düşmanı yasasına karşı grevlerle, eylemlerle ve işgallerle sokaklarda. Emekçi düşmanı yasanın meclise onaylatılmadan alelacele geçirilmesine tepki olarak yüzbinlerce insan sokaklara döküldü. Ülkede haftalardır devam eden radikal eylemlere konu olan çalışma yasası patronlara çalışma saatlerini arttırma, fazla mesai ücretlerini azaltma, işten keyfi atmaları olağanlaştırma, günlük azami çalışma süresini 12 saate çıkarma, tek taraflı işten çıkartma ve çıraklık eğitimi alanların günlük 10 saate kadar çalıştırılmasını da öngörüyor. Kısacası yasa, emeğin kazanılmış tüm haklarına yönelik kapsamlı bir saldırı anlamına geliyor. Hollande hükümeti şimdiye kadar ki pratiğinde Fransız kapitalistlerinin denizaşırı emperyalist saldırıganlığını örgütlediği gibi içeride de işçi düşmanı politikalarla yoluna devam etmeye çalışıyor. Popülaritesi sıfıra yaklaşan Hollande'ın solundaki siyasi partilerinse dağınıklık içerisinde olduğu göze çarpıyor. Nitekim Hollande'ın alternatifi olarak yeniden Sarkozy ve partisi gündeme geliyor. Göçmen karşıtlığından beslenen aşırı sağcı Le Pen'in partisi Ulusal Cephe ise %30'lara varan bir desteğe ulaşmış durumda.

NE OLMUŞTU?

Mart ayında başlayan sokak eylemlilikleri sosyal demokrat Hollande hükümetinin işçi karşıtı çıkartmayı öngördüğü yasa tasarısının gündeme gelmesiyle başladı. Sağcı Sarkozy iktidarının bile 35 saatlik çalışma haftasını değiştirememişken Hollande'ın işçi düşmanı yasayı gündeme getirmesinin en önemli sebebi ülkedeki ekonomik durgunluğun yükünün işçi sınıfının sırtına yüklenmek istenmesi. Çalışma bakanının

hazırladığı tasarı yine bakanın ismiyle El Khombri olarak biliniyor. Bu yasa Türkiye'de de yakın zamanda geçirilen kiralık işçilik yasasına oldukça benziyor. Fransız işçi sınıfının kazanılmış haklarının büyük ölçüde tırpanlanmasına sebep olacak olan yasa şirketlerin işçileri daha uzun saatler çalıştırma- Fransa'da haftalık çalışma 35 saat- yani 40-60 saat arası ve dolayısıyla mesai ücretlerinin ortadan kalkması yönünde. Yeni yasa kapitalistlerin daha fazla işçi kanıyla beslenmesine yarayacak. Kapitalistler yaptıkları açıklamalarda varolan işçi

9 ve 17 Mart'ta öğrenci birlikleri, işçi sendikaları ve örgütler grev ve protesto yürüyüşleri örgütlediler. Gençlik ve işçi sınıfının bağları bu protestolarla güçlendi ve aslında Fransa 68'ini yeniden canlandırma yolunda ilerliyorlar. Hareket çoktan sendikal bürokrasiyi ve dağınık sol partileri aştı. Lise ve üniversite öğrencileri dersleri boykot ederek eylemlerin motor gücü haline geliyor. İşçiler öğrenci birliklerinin toplantılarında konuşuyorlar. İşçi ve gençlik arasında 68'de kurulan bağ yeniden canlanıyor.

yasalarının yeni şirketleri kalıcı işler kurmakta cesaretsizleştirdiğini çünkü yasaya göre işçilerin yıllarca aynı iş yerinde çalışabilmesinin çok fazla olduğunu belirtiyor.

Ve yeni yasa sayesinde esnek çalışma saatleriyle işçiler gece gündüz çalıştırılabilir. Fransız işçi sınıfı Almanya işçi sınıfından 186 saat, İngiliz işçi sınıfından 239 saat daha az çalışıyor. Fransız kapitalizminin karını arttırması için hiç de yeterli değil! Daha fazla kar için işçilerin çok daha fazla çalıştırılması gerek!

GENÇLİK VE İŞÇİ SINIFI

9 ve 17 Mart'ta öğrenci birlikleri, işçi sendikaları ve örgütler grev ve protesto yürüyüşleri örgütlediler. Gençlik ve işçi sınıfının bağları bu protestolarla güçlendi ve aslında Fransa 68'ini yeniden canlandırma yolunda ilerliyorlar. Hareket çoktan sendikal bürokrasiyi ve dağınık sol partileri aştı. Lise ve üniversite öğrencileri dersleri boykot ederek eylemlerin motor gücü haline geliyor. İşçiler öğrenci birliklerinin toplantılarında konuşuyorlar. İşçi ve gençlik arasında 68'de kurulan bağ yeniden canlanıyor. Gençlik dinamizmi de geleceksizliğin farkında. Yukarıda da bahsetmiştik. İşsizlik, gençler arasında oldukça yüksek ve yeni yasanın büyük ölçüde genç kuşakları etkileyeceği bariz. Bu sebeple gençlik radikalizminin sınıf mücadelesine kanallanması bir zorunluluk haline geliyor. Ancak bunu yapabilecek örgütlü bir sosyalist sol Fransa'da mevcut değil. 2009 yılında kurulan Sol Cephe fiili olarak 2014'te bitti. Komünist Parti ve Sosyalist Parti'den ayrılan Sol Parti'nin birleşerek oluşturduğu cephe fiili olarak bölündü. Sol Parti lideri ve 2012 başkanlık seçiminde aday olan Melanchon seçim kampanyasını direkt olarak Sosyalist Parti'ye (Hollande'ın ismi dışında sosyalistlikle işi olmayan partisi) ve kesinti paketlerine karşı kampanya yürüterek "Gücü Elinize Alın" sloganıyla seçim propagandası yaptı. Ancak bu sol cephenin bölünmesine yol açtı- Komünist Parti'nin Sosyalist Parti

ile olan yakın ilişkisi nedeniyle Komünist Parti kampanyada neredeyse aktif rol almadı. 2012 seçimlerinde %11 oy alarak kitleleri heyecanlandıran Sol Cephe bu sebeple fiilen ortadan kalkmış durumda. Ve şu an hareketin motor gücü haline gelebilecek bir sosyalist hareket ne yazık ki yok. Sol partilerin dağınıklığı hareketin büyümesiyle beraber çok daha açık hale geldi.

Sendikaların durumunun da pek iç açıcı olduğu söylenemez. Hükümet karşısında sendikalar sağlam bir duruş sergilemekten aciz. Sendika ağaları ve hükümete yakın sendikalar hükümetle pazarlık masasına oturmaya çalışıyor. Ancak Fransa'daki örgütsüzlük (işçi sınıfının sendikalaşma oranı %8) gibi sorunların aşılması için sendikaların bu zor sınavı geçmesi gerekiyor ancak sendikal bürokrasi yine sınıfta kalacak. Zira radikalleşme ve eylemlerin sokağa taşması işçilerin ve gençliğin bu yasayı kesinlikle kabul etmek istemediğini gösteriyor. Ancak sendikalar hala hükümeyle pazarlık yapıp yasanın iyileştirilmesi derdinde! Ancak sendika tabanı ve işçi sınıfı hükümetle pazarlıkların kesilmesini ve yasanın geri çekilmesini talep ediyorlar.

Öte yandan, sendika bürokrasi ile dağınık ve siyasetiz sol partilerin kalıplarına sığmayan işçi ve gençlik, parlamenter demokrasiyi eleştiren "Gece Ayakta" hareketini oluşturdu. Parlamento önünde yapılan kendiliğinden eylemlerle kitlesel bir hareket haline geldi ve gençlik radikalizmini temsil etmeye başladı. "Gece Ayakta" hareketi "Demokrasi Sokakta, Parlamento Sermayenin" diyerek ekonomik taleplerin ötesinde sistem karşıtı eylemliliklerle gençlik radikalizminin sola ve antikapitalist mücadeleye yöneldiğinin en büyük göstergesi.

Yanısıra, gösteri yürüyüşleri oldukça canlı geçiyor. Fransa'nın neredeyse her yerine yayılan eylemler özellikle işçi sınıfı ve gençlik arasında oldukça güçlü etkilere sahip. Mart ayından beri en az 4 büyük eylemin ve grevin yanı sıra

işgal eylemleri ve boykotlar devam ediyor. Boykotlar ve eylem birliktelikleri işçilerden, üniversite gençliğine, üniversitelerden liselere yayılmış durumda. Antikapitalist ve sosyalist mücadeleye yönelimin en güzel ifadeleri ise eylemlerde taşınan pankartlarda yazanlar: "Ayda 1200 Euro için sabahın köründe kalkmak hakarettir" en popüler sloganlardan biri diğeri ise "Hayır, hayır, hayır, tereddüt yok, Bu bir devrim; Hayır, hayır, hayır, patron yasasına hayır, Evet, evet, evet, Devrime evet".

SONUÇ

Süreç oldukça hızlı ilerliyor ve hareket, sendika bürokratlarının ve dağınık sol örgütlerin kontrolü dışına çıktı bile. İşçi düşmanı yasaya karşı yapılan eylemler ekonomik taleplerin ötesinde bir sistem karşıtlığı yaratıyor ve pekiştiriyor. Özellikle genç kuşakların siyasallaşmasında çok önemli bir yere sahip. Hareketin El Kombri yasasının geri çekilmesi işçi sınıfının yeniden mücadele için motivasyon kazanmasını sağlayacak ve bütün işçi sınıfı mücadelelerinin önünü açacaktır. Gece Ayakta eylemleri Paris'in en bilinen meydanında her gece işgal üzerinden ilerliyor. Ve birçok genç insan için politikleşmenin aracı haline geliyor. Öte yandan polis müdahalesi de gittikçe sertleşiyor. Kötü senaryo olarak eğer sokak hareketi yenilirse ve yasa uygulamaya koyulabilirse Fransız işçi sınıfını ve gençliği çok zor günler bekliyor olacak ve Fransız sermayedarları için de açıkça bir zafer olacak.

Diğer taraftan işçi düşmanı yasanın uygulanması Fransa'da engellenebilirse bu Avrupa ve diğer ülkelerdeki sosyalistler için ilham ve moral kaynağı olabilir. Özellikle Türkiye'de de geçtiğimiz günlerde onaylanan kiralık işçilik yasasına karşı mücadele için önümüzü aydınlatabilir. Fransa yeni 68'ini yaratıyor. Enternasyonal dayanışma göstermek sosyalist solun başlıca görevidir. Diren Fransa!

Ahmetler Ayıp Oluyor!

Derya Koca

Ahmet Hakan ile Ahmet Altan bir süredir dili gittikçe sertleşen bir tartışma içerisinde. Ahmet Hakan, kısaca, Ahmet Altan'a Balyoz operasyonu adı verilen süreçte sahte belgelerle suçsuz insanların bedel ödemesinin günahlarını yüklüyor. Ahmet Altan da Ahmet Hakan'a orduya yalakalık yapmak ve AKP'yi savunmakla karşı koyuyor. Tartışmanın tonu kavgaya doğru evriliyor, hakaretler havalarda uçuşuyor, düello davetleri ve tehdide varan ifadeler yazılarının giderek daha büyük kısmını oluşturuyor.

Öncelikle belirtelim: her iki Ahmet de birbiri hakkında kısmen haklı. Çünkü her ikisi de AKP'ye farklı zamanlarda yanaşan ve kendi siyasi geçmişlerinin çelişkileri ile aynı köprüde inatlaşan keçi gibi. İkisi de kısmen haklı, çünkü Ahmet Altan ve benzeri liberaller bugün AKP rejiminin inşasından tutun da tutuklu gazeteciler Nedim Şener ve Ahmet Şık gibi pek çok muhalif unsurun ödediği bedelden sonuna kadar mesul. “Yetmez ama evet” kampanyasının, Erdoğan'ın ateşli savunucusu ve yalakası Ahmet Altan şimdinin muhalifi kesilmiş durumda. Ahmet Altan da kısmen haklı, çünkü Ahmet Hakan'ın yanar döner muhalefeti ve özellikle 1 Kasım'dan sonra geçirdiği dönüşüm, onu Ahmet Altan'ı eleştirebilecek bir pozisyonda olmaktan uzaklaştırıyor. Toplumsal muhalefet ezildikten sonra burjuva muhalif unsurların savrulduğu nokta, kendi çıkarını koruyacakları çizginin gerisi oluyor. Tarih sayısız örnekle dolu.

Ahmet Hakan, Ahmet Altan kadar militan bir liberal değil. O, AKP'nin sınırsız gücü elinde toplaması sonucu sinenlerden. 1 Kasım seçimlerine kadar kendi çapında liberal bir muhalif ve vasat bir demokrat sayılabilirdi. Yine ulusalcı reflekslerle hareket ederek ara ara AKP'ye muhalif olma pozisyonunu hatırlatmak için Balyoz operasyonları gibi süreçlerde hak ihlalleri yaşayan askerleri vs. programına çıkartarak “muhalefet” ederdi. Başkanlık rejimi tartışmaları, programında yer alırdı. 7 Haziran öncesinde sahibi Doğan gibi alttan alta HDP'yi destekledi, ama 1 Kasımdan sonra her şey değişti. Kendisine yönelik bir linç sürecinden nasibini alınca O da tıpkı patronu Doğan gibi kendine göre biata geçti. Ardından ODTÜ'ye

yönelik linç kampanyasında da yer aldı. Selefilere karşı mücadele eden sol unsurlara, İslamcılarla ağız birliği içerisinde, Müslüman düşmanı yaftası yapıştırmakta gecikmedi. Hızını alamayan Ahmet Hakan Ensar Vakfı savunuculuğunda da meydanı kimseye bırakmadı. Şu an benzeri isimler kıyıya atılmışken Ahmet Hakan hala televizyon programı yapabiliyorsa bunu AKP'ye yönelik dilini ve muhalefeti bir kenara atması karşılığında “kazandı.” Devletçi kimliğini ve “sağduyusunu”

her zaman konuşurmuş olan Ahmet Hakan, bugün Ahmet Altan'a Balyoz davası “mağdurları” üzerinden saldırıyor, çünkü muhalifliği çoktan terk ettiğini ispatlamak istiyor. Dedik ya her ikisi de birbirleri için söyledikleri çoğu şeyde haklılar.

Peki bunca laf kalabalığının arasında tartışmanın içeriğine dair de bir şeyler söylemek gerekmez mi? Tartışan tarafların tarihsel pozisyonlarını tek başına tartışmak hem hiçbir soruna cevap vermeyecek hem de tarafların bulunduğu pozisyonların arka planını boş bırakmak anlamına gelecek. Oysa Ahmet Altan ve Ahmet Hakan'ın arasında somutlaşan bu tartışma

aslında Gezi dönemine kadar oldukça sıcak olan bir dizi tartışmanın yeniden gündeme gelmesi anlamını taşımakta. Gezi'ye kadar diyoruz, çünkü cemaat-AKP ittifakının şaşaalı yıllarında yıldızı parlayan sol liberaller, Gezi İsyanı sonucu rezil olarak çözülmeye başladılar. Bu çözülmeye, bugün AKP – cemaat arası ve AKP içi amansız bir ikinci savaşıma sebep olan yarılmayı ortaya çıkarmıştı. Gezi sürecinde polis terörünün katlettiği gençler, AKP'nin despotizmin sınırlarını kanla işaretlerken fareler gemiyi terk etti. AKP'yi daha fazla koşulsuz

**Roni Marguiles gibi “sol”
liberaller AKP gençlik kollarının
toplantılarında konuşmacı
olarak boy gösterirken Deniz
Gezmiş gibi devrimci önderler
“darbeci” olmakla itham
ediliyordu.**

*AKP'nin dış cephesini
parlatmakla meşgul olan ve
sabıkası oldukça kabarık olan
liberallerle hesaplaşmak sınıf
mücadelesinin büyümesi ile
olur. Ne ulusalcı refleksler ne de
liberallerin sahte pişmanlıkları
bugün AKP'nin koşar adım tek
adam rejimini inşa etmesinin
önüne geçebilir.*

destekleme yüzüzlüğünü devam ettiremeyen liberaller, bu sefer de cemaatin tasfiyesi sürecinde Fethullahçıların önüne yatarak eski ortaklarına vefa borçlarını ödediler. Neticede Balyoz, Ergenekon gibi nice davada yoldaşlık etmişlikleri vardı. Ancak şurası abartılı cevap veremiyorlardı: KCK tutuklamaları ile Kürt halkının siyasi temsilcilerini ve mensuplarını yıllarca F tipi hücrelerde sürdüren cemaati AKP karşısında desteklemek aynı zamanda da AKP'ye savaş yanlısı diye muhalefet etmek nasıl bir tutarsızlıktır? Tarihi sınıflar çatışması üzerinden değil, burjuva ittifaklar içinde taraf seçme olarak okumanın doğal olarak hazin sonu bu. Osmanlıcılık hevesi ile Selefî yuvası haline getirilen ülkeden, yoksullaşmanın zirve tırmanışından, kadın düşmanlığından, ahlaki her türlü değerini yitirmiş siyasi akıldan hiç bahsetmiyorum bile. Bu eser sizin! Ahmet Altan vb.leri bir zamanlar saldırdıkları güçlü bir halk muhalefeti olmasaydı bugünkü sözde muhalif pozisyonları da bulamayacaklardı tabi. Şimdilik şunu söylemekle yetinelim: Hepiniz oradaydınız be!

LİBERALLERDEN MUHALEFET OLUR MU?

Hakan ve Altan'ın polemikleri basında önemli bir yer işgal etti, ancak magazin bir malzeme gibi yüzeysel bir yere sahip oldu. Oysa tartışmanın içeriğine dair kapsamlı bir tartışma yapmak gerekiyor. Bugün AKP'nin Saray Darbesi ile adım adım tek adam rejimi yolunda hız alıyorsa bunu Ahmet Altan gibi kullanışlı aptalların demokrasi, darbecilere savaş gibi söylemlerle katıldıkları hegemonya tesisine borçluyuz. Ahmet Altan ve nice liberal AKP'yi demokrasinin yılmaz bekçisi, özgürlük savunucusu ilan ederken toplumsal muhalefetin ümüğüne basılıyordu. Aynı günler Ahmet Altan şöyle yazabiliyordu: "Eğer bu ülkede küçük bir çocuğun başı derde girerse, bu ülkede o çocuğun yardımına koşacak bir başbakan var. Bu benim için de ülke için de çok büyük bir güvence". Üstelik liberaller AKP'ye soldan dahi muhalefet eden herkesi darbeci olmakla itham edecek kadar ileri gidiyor, toplumsal

muhalefeti kötürümleştirirken cemaatin kanallarında boy gösteriyor, gazetelerinde yazıyor, bir operasyon gazetesi olan Taraf'ta yöneticiliğe kadar yükseliyordu.

Roni Marguiles gibi "sol" liberaller AKP gençlik kollarının toplantılarında konuşmacı olarak boy gösterirken Deniz Gezmiş gibi devrimci önderler "darbeci" olmakla itham ediliyordu. Referandum sürecinin militan "Evet"çileri solun referanduma ve AKP'nin baskıcı rejimin inşasına karşı yürütülen muhalefeti paralyze etmekle görevlendirilmişti. Sokakta polis terörü ile susturulmaya çalışılan gençlik eylemlerine örtük biçimde "darbecilerin işine geliyor" diyecek kadar alçalıyorlardı. Ahmet Altan, Ömer Laçiner, Murat Belge, Ufuk Uras, Hayko Bağdat gibi isimler AKP'nin ve cemaatin kanallarında boy veriyor ne kadar demokratikleştiklerimizden dem vuruyordu.

AKP için bu süreçlerin anlamı egemen sınıfın Kemalist kanadını tasfiye etmekten ibaretti. Kullanışlı aptallar, kullanım süreleri bitince öve öve bitiremedikleri AKP'nin despotizminden nasiplerini aldı: Cengiz Çandar, Ahmet Altan gibileri bugün Cumhurbaşkanına hakaretten yargılanıyorlar. Üstelik de söyleniyorlar. Söylenmeyin. Bugün AKP'ye muhalif olmak konusunda mangalda kül bırakmayan Ahmet Altan'ın söylenmeye hakkı yoktur. 12 Eylül darbesinin çocuğu olan bir hareketin darbecilerle hesaplaşacağına gerçekten inanmak gafleti, solundan sağına liberallerin yelpazesine aittir. Ahmet Altan bu sürecin en hararetle savunucularındandı.

Ahmet Altan'ın şu soruya cevap vermesi lazım: AKP gerçekten demokratikti, "sivildi", Kürt sorununda "cesaret ve vizyon sahibi" idi: bugün Kürdistan'daki savaşı aynı ordu ile gerçekleştiren aynı AKP değil mi? Referandumda AKP'nin devlet içindeki pozisyonları elde etme sürecinin tek parti rejimine döneceği baştan belli iken liberal çapsızlık, fitratı gereği bunları bize "demokratikleşme" martavallarıyla pazarlamaya çılmıyor muydu? AKP'nin tek parti rejimini baskı araçları olmadan inşa

edemeyeceğini görmek için devlet ve toplum adına hiçbir şey bilmemek gerekiyor. Bunu dahi bilmeyecek kadar cahil miydiniz yoksa faydalı aptallığa baştan mı gönüllü oldunuz?

HESAPLAŞMA

Ahmet Altan ve şürekası liberaller, hatta kendisine sosyalist diyen süzme sol liberaller... Hepsî şimdi kullanıldıktan sonra fırlatıldıkları köşelerinde ağlıyor. AKP'nin rejim tesisine gönüllü hizmet ettiler. Bu nedenle kendileriyle elbette hesaplaşmak gerekiyor. Fakat bu hesaplaşma Ahmet Hakan gibi şirazesı kaymış, devletçi zihniyetten hiçbir zaman ayrıışmamış vasat bir liberalin başarısız polemiği ile olmaz. AKP'nin dış cephesini parlatmakla meşgul olan ve sabıkası oldukça kabarık olan liberallerle hesaplaşmak sınıf mücadelesinin büyümesi ile olur. Ne ulusalcı refleksler ne de liberallerin sahte pişmanlıkları bugün AKP'nin koşar adım tek adam rejimini inşa etmesinin önüne geçebilir. AKP ile hesaplaşmak istiyorsak, Ahmet Altan ve nicelerinin de halesini söndürecek tek yol sınıf mücadelesini soluğunu enselerinde hissettirmektir. Sınıf mücadelesinin düşük olduğu dönemlerde "muhalefet" Ahmet Hakan ve Ahmet İnsel gibilere kalıyor gibi gözükse de buna izin vermeyiz.

Bu sığ tartışma bir polemik bile değil. Çünkü polemik bir argüman etrafında tartışmaktır. Ahmet İnsel ve Ahmet Altan'ınki bir tartışma vakası olarak incelenmeyi daha çok hak ediyor. Vakamızın adı: 'pişmanlığın hazin sonu', 'al birini vur ötekine' ya da 'Ahmetlerden muhalif olur mu' olabilir. Yaratıcılığa açık bir konu. Temel sorusu da şu: burjuva liberalin akıbeti nedir? Hele Türkiye gibi egemen sınıf içinde ve sınıflar arası çelişkide olağanüstü koşullara sahip bir ülkede. Rüzgar böylesine hızlı yön değiştiriyorsa ve yelkenlerinizi egemen sınıfın rüzgarı ile dolduruyorsanız rotayı şaşırmanız garantidir. Sonra istediğiniz kadar demokrat olun. Elinize iktidarın 14 yılda katlettiği 17 bin işçinin, binlerce Kürt'ün, kadının kanı çoktan bulaştıktan sonra edindiğiniz yer olsa olsa sınıf hesaplaşmasında hesap sorulacaklar listesinin üst sıralarıdır.

Türkiye’de 68 Düşüncesi

Gökçe Şentürk

“Kapitalizmin temel çelişkisi, Marks’ın tanımıyla, kullanım değeri ile değer üretimi arasındaki çelişkiydi. İlki doğalken ikincisi kapitalist toplum düzenine özgüdür. Bu çelişki sosyal, siyasal ve ideolojik kısıtlamalardan azade durumdaki üniversitede, sınırsız entelektüel gelişim ideali ve kapitalizmin dayattığı sıkı entelektüel dizginler arasındaki çelişkide kendini gösterir. Eğitimin liberal ruhu kendi sosyal içeriğiyle çatışır.” *

68 hareketi tüm dünyada özellikle nüfus içinde artan oranlarıyla gençliğin yeni bir dünya, yeni bir yaşam arayışıyla harekete geçtiği bir toplumsal süreç olarak anılır. İkinci Dünya Savaşı sonrası dünyada kapitalizm bir atılım süreci içerisine girmiş, refah toplumları yaratmıştı. Kapitalizmin yükselişe geçtiği dönemde teknoloji ve dolayısıyla da üretim araçları gelişmiş, sermaye bu üretim araçlarını kullanabilecek yeni ve vasıflı işçi kuşaklarına ihtiyaç duymaya başlamıştı. Önceki döneme göre bebek ölümlerinin azalmasıyla, gençliğin nüfus içindeki oranının artmasıyla vasıflı işçi kuşaklarının nereden devşirileceği açıkça ortadaydı. Fakat mesele hem toplumda önemli bir yere ve etkiye sahip olan bu ara sınıfı kapitalizmin kültürel hegemonyası altına almak, hem de iş gücünden yararlanmaktı. Kapitalizm her iki anlamda da bunu gerçekleştirebilmek için eğitim olanaklarını arttırdı. Soğuk Savaş sonrası dünyada artan refah ABD’nin dünyada üzerindeki rekabetsiz alanını sınırlandırıyor, sahneye başka aktörlerin girmesine de olanak tanıyordu. Pek çok ülkede üniversite sayıları arttı; 1950-1964 yılları arasında üniversiteli öğrenci sayısı ABD’de ve Almanya’da iki kat, Fransa’da üç kat, İngiltere ve İtalya’da yaklaşık yüzde 50 arttı*. Bu durum bir süre sonra sistemin beklentilerinin aksine, dünyadan aradığını bulamayan, aldığı eğitimle yaşadıklarını özdeşleştiremeyen kuşaklarda oluşan kırılmayla 68’de tüm dünyaya yayılan bir patlama yarattı. Piyasada yeni aktörlerin oluşması da paylaşım da yeni sıkıntıları doğuruyor, yaşanan ekonomik buhranların faturasını kaymak tabakanın altında kalan toplumun geniş kesimleri ödüyordu. **1966-70 döneminin antikapitalist, düzen karşıtı içeriğine damgasını vuran siyasal, ideolojik söylem; bürokrasi ve sistem içileşmeyle özdeşleşmiş önceki dönemin yenilmiş kuşakları ve “sosyalist, komünist” partileri dışında bir muhalefet alanından kaynaklandı. SSCB güdümünde Komünist Partiler (KP) ihanetçi politikalarıyla tüm dünyada Marksizmin itibarını zedelemiş, dolayısıyla radikalleşen gençlik üzerinde alternatif olmaktan uzakta kalmıştı.** Ne yazık ki bu durumda gençliğin önemli bir bölümü, dünyada ve yazımızın konusu olan Türkiye’de mahkum ettiği geleneksel

işçi hareketi ve onun taşıyıcısı KP’ler ve Stalinizmle birlikte Marksizmi ve sistemi ortadan kaldırmanın tek yolu olan sınıf mücadelesini de mahkum etmişti. 68’i tarihsel olarak ortaya çıkaran kaynaklara kısaca değindikten sonra, bu yazıda asıl olarak Türkiye’de 68’e gelirken gençliğin içinde olduğu hareketleri ve hala bu döneme de etkisi olan ideolojik tartışmaları inceleyeceğiz.

27 MAYIS DARBESİ VE 61 ANAYASASI;

1950 yılında tek parti iktidarının sona ermesiyle seçimleri kazanarak iktidara gelen Adnan Menderes önderliğindeki Demokrat Parti (DP), ticaret burjuvazisi ile büyük toprak sahipleri yanlısı politikalarıyla o dönem bir kısım toplumsal paraziti semirtiyor, diğer taraftan da zorunlu muhafazakarlaşırma ile artan sömürü ve baskıya karşı çıkabilecek sesleri susturmaya çalışıyordu. 27 Mayıs 1960’ta ordunun içindeki genç subaylar tarafından emir komuta zincirinin dışında bir hamleyle DP devrildi. Amaç 1923’te gerçekleşen, fakat DP’nin iktidara gelmesiyle birlikte kesintiye uğrayan “devrimin” tesisini yeniden sağlamak, bürokrasiyi güçlendirmek ve sanayileşme merkezli yeni bir sermaye birikim rejimi örgütlemektir. Darbenin ardından 38 genç cuntacı subaydan oluşan bir kadro Milli Birlik Komitesini (MBK) kurarak yönetimi ele almış, ardından da kurulan komisyonla yeni anayasa çalışmalarına başlamıştı. Türkiye tarihinin en demokratik anayasası olarak geçen 61 Anayasası göreceli bir özgürlük ortamı yaratıyordu; hatta anayasa referandumu için MBK’nin bastırdığı afişlerde “topraksız köylüye toprak, işçiye grev” sloganları dikkat çekiyordu. 61 anayasasının getirdiği özgürlüklerin de elbette bir sınırı vardı. Özellikle iş, bu özgürlüklerin uygulanmasına, özellikle de işçi sınıfının haklarına gelince fiiliyatta güçlü engeller konuluyordu. Ama **sosyalist solun Cumhuriyet dönemi boyunca ilk defa legal alanda sahaya inip kendini halka gösterme fırsatı yakaladığı 27 Mayıs sonrası bu dönem, tam da dünyada esen güçlü sol rüzgarların her yere ulaştığı bir sürece denk geldi.** Dolayısıyla engellemeler işçilerin ve gençliğin sol

atılımını engelleyemedi. İç ve dış radikalleşme dinamikleri bu dönemde birleşecek ve Türkiye radikal 60'larda dünyadaki önemli sosyalist hareket merkezlerinden birisi olacaktı.

TİP VE YÖN HAREKETİ;

60'ların getirdiği özgürlük ortamında sosyalistler tekrar ülke içinde aktif siyaset yapma olanağı bulabilmiş, bu bağlamda pek çok oluşum kurulmaya başlanmıştı. Şüphesiz, bunların en önemlilerinden biri 13 Şubat 1961'de kurulan Türkiye İşçi Partisi'ydı. (TİP) TİP sonraki sürece damgasını vuracak olsa da ilk kurulduğunda sosyalizm adına kendine paye biçmiş değildi; 12 sendikacı tarafından kuzey Avrupa sendika hareketinin özellikle, İngiliz İşçi Partisi, Alman Sosyal Demokrat Partisi ve İsveç Sosyal Demokrat Partisi'ni örnek alarak Türkiye'de bir işçi partisi kurma fikriyle ortaya çıkmıştı. Bekledikleri çıkışı sağlayamayan parti yöneticisi sendikacılar, 1962'de aydınları TİP içerisinde siyaset yapmaya davet etti. Bir süre sonra da Mehmet Ali Aybar parti genel başkanlığına seçilecekti; Aybar genel başkan olmayı parti tüzüğüne "TİP, Türkiye işçi sınıfının ve onun demokratik öncülüğü etrafında toplanmış bütün emekçi sınıf ve tabakaların (ırgat ve küçük köylülerin, aylıklı ve ücretli zanaatkarların, ilerici gençliğin,

1966-70 döneminin antikapitalist, düzen karşıtı içeriğine damgasını vuran siyasal, ideolojik söylem; bürokrasi ve sistem içileşmeyle özdeşleşmiş önceki dönemin yenilmiş kuşakları ve "sosyalist, komünist" partileri dışında bir muhalefet alanından kaynaklandı. SSCB güdümünde Komünist Partiler (KP) ihanetçi politikalarıyla tüm dünyada Marksizmin itibarını zedelemiş, dolayısıyla radikalleşen gençlik üzerinde alternatif olmaktan uzakta kalmıştı.

toplumcu aydınların) kanun yolundan iktidara yürüyen siyasi teşkilatıdır." ibaresinin eklenmesi şartıyla kabul etti. Bu, parti tüzüğünde bir madde olmaktan çok, ilerleyen dönemde TİP'in ideolojik zeminini belirleyen büyük tartışmaları da beraberinde getiren, parlamentarizme saplanmasının bir göstergesiydi. Mehmet Ali Aybar TİP'i sola çekmişti, ama TİP hala açık bir şekilde parlamentocu bir güçtü.

TİP ile aynı zamanda 1961 yılında, 27 Mayıs'ı selamlayan, "ordunun ilerici rolünü" ideolojik tartışmalarda ön plana çıkaracak olan, MBK ile 61 Anayasa'nın çalışmaları içerisinde de yer almış Doğan Avcıoğlu önderliğinde Yön hareketi ve dergisi de kurulacaktı. 1961 yılında **Doğan Avcıoğlu'nun, Mümtaz Soysal ve Cemal Reşit Eyüboğlu ile birlikte çıkarmaya başladığı YÖN dergisi, egemen ideoloji olarak küçük burjuva aydınları tarafından "aydınlanmacılık", "modernleşme" ve milliyetçilik çerçevesinde ilerici ilan edilen Kemalizmi, bu dönemde sol bir değerlendirmeye, Türkiye Solu için hala tam olarak aşlamayan bir tartışma olarak ön plana koyacaktı.**

Kadro bileşimi olarak oldukça heterojen bir profil çizen, orta ve üst sınıf elit aydınlardan oluşan YÖN Hareketi, kökleri itibarıyla sınıf siyaseti gütmekten çok uzaktı. YÖN manifestosunun 1041 imzacısının içinde bulunduğu ideolojik farklılık içerisindeki birlik şu şekilde özetlenebilir: "... Yön Hareketi'nin, daha baştan çeşitli eğilimlerden oluşan ve türdeşliği tartışılabilir bir nitelik taşıdığı da söylenebilir. Ancak gene de hepsinin bir ortak noktası vardı: aydınlar tarafından başlatılan ve yönetilen bir ilerici anlayış. İktidarı sosyal ve ekonomik reformların yapılması yoluyla 'aydınlatmak' üzere birer seçkinler grubunun oluşturulması gerekiyordu. Yine her ikisine göre bir 'beyin takımı' oluşturulacak ve buna önyak olanlar ise halktan gelme kişiler değil, küçük bir asker-aydın grubundan çıkacaktı." (Artun Ünsal, Türkiye İşçi Partisi (1961-1971), s.73-75)

27 Mayıs'ı izleyen darbe girişimlerinin başarısızlığı, YÖN'ü sönmüldürse de bu dergi 1960'ların düşünce hayatına damgasını vuracak ve Türkiye solunu çok büyük ölçüde etkileyecekti.

SOSYALİZM Mİ? ANTIEMPERYALİZM Mİ?

Aynı yıl kurulan TİP'in ve YÖN dergisinin 1965 seçimlerine kadar birlikte hareket ettiği söylenebilir. TİP içindeki aydınlar YÖN'de yazıyor, bileşenleri farklı ideolojik kaynaklardan beslense de YÖN yazarları da radikal talep ve söylemde bulunmayan TİP'i destekliyordu. Aydınların katılımıyla dikkat çeken TİP, kısa zamanda kullandığı emek eksensli söylemle kiteselleşti ve gençlik ile emekçiler arasında heyecan dalgası yarattı. 1965 seçimlerinde milli bakiye sisteminin de etkisiyle %3'e tekabül eden 276 bin oyla 15 milletvekiliyle parlamentoya girdi.

Doğan Avcıoğlu, 1968'de yayımladığı Türkiye'nin Düzeni adlı kitabında Türkiye'nin geri kalmışlığının nedenlerini araştırıyor, "millî devrimci kalkınma modeli" adını verdiği bir tür devletçi-ekonomi modeli öneriyordu.

Bu süreç aynı zamanda YÖN ve TİP arasındaki ideolojik mücadele ve rekabetin şiddetlendiği bir dönemdir. Aybar YÖN'e karşı sosyalizm söylemini ön plana çıkarıyor, YÖN'cüler kapitalist ilişkileri muhafaza etmeye yönelik fikirleri halka telkin etmeye suçluyordu. **Avcıoğlu'da YÖN satırlarında TİP'e antiemperyalist çizgisini terk etme, DP'nin devamcısı Adalet Partisi'yle uzlaşmacı bir çizgiye geldiği eleştirisinde bulunuyordu.** Bütün bu eleştirilerin altında net bir ideolojik ayrım olduğu söylenemez; her iki taraf için de ilk etapta iktidara ulaşma biçimleri konusunda ne söylüyor olurlarsa olsunlar devletin bir burjuva milli devlet olması yönündeki fikirleri aynıydı. Bu bağlamda da 27 Mayıs'ı selamlıyor, 61 Anayasası'nın sosyalizme ulaşmak için gerekli yasal zemini oluşturduğunu iddia ediyorlardı. Büyük fırtınalar yaratan ve tartışmaları kopuş noktasına getirense TİP'in teorisyenlerinden İdris Küçükömer'in cumhuriyetin kurulmasından sonra ceberut devlet anlayışıyla yöneten tek parti iktidarının 1950'de alaşağı edildiğini, fakat yanlış bir tercihle ve alternatifsizlikten DP'yi iktidara taşıdığını söylemesi oldu. Kemalistler ve Kemalizmin etkisi altındaki solcuların bunu kabul etmesi mümkün değildi. Daha sonra Mihri Belli tarafından yeni bir buluşmuşçasına teorize edilecek olan Milli Demokratik Devrim (MDD) tezine göre (Avcıoğlu ile hemfikir olarak) Türkiye'de öncelikle burjuva demokratik bir devrim gerçekleştirilmeliydi. Bunu gerçekleştirebilmek için de TİP'in üstü kapalı şekilde eleştirdiği sivil-aydın Kemalist bürokrasi öncü pozisyondaydı.

MİHRİ BELLİ VE MDD;

Eski TKP kadrolarından olup o sıralar partiden atılmış olan Mihri Belli, SSCB'nin resmi çizgisi olan Stalinizm'in aşamalar teorisi ile halk cephesi siyasetini 68 gençliğine ve harekete kalıcı şekilde bulaştıran isimdir. Buteorilere göre Türkiye gibi az gelişmiş ülkelerde sosyalizm mücadelesi değil, demokrasi ve bağımsızlık

mücadelesi verilmelidir. Bu mücadelede ilerici burjuvalarla işbirliği yapılmalıdır. Çok dem vurulan **antiemperyalizm mücadelesi ise antikapitalist bir içerik taşımadığından tutarsızdır** ve salt ABD karşıtlığına ve milliyetçiliğe indirgenmiştir. Bu yaklaşımlar sınıflar arası işbirliğini vaaz ettiği için sınıf hareketini kapitalizm lehine dünyanın her yerinde felce uğratmıştır.

27 Mayıs sonrası dönemde Mihri Belli'nin 68 gençlik hareketini büyük oranda etkilemesini mümkün kılansa, 27 Mayıs sonrasında ordunun bir hayli politikleşmesiyle; özellikle genç subaylar ve askeri okul öğrencileri Kemalist solun radikal biçimlerine meylederek sol cunta arayışlarını güçlendiriyorlardı. Mihri Belli gibi eski TKP'li olan **Hikmet Kıvılcımlı'dan Doğan Avcıoğlu'na**, Kemalist aydınlardan kimi gençlik önderlerine kadar geniş kesimler için sol cunta hayali giderek elle tutulur bir hale dönüşüyordu. Türkiye'de işçi sınıfının yeterli sayıya sahip olmadığı hatta SSCB'nin tahliliyle Türkiye'de feodal değil arkaik ilişkilerin egemen olduğu düşüncesinin bir yansımasıyla olması gereken, zinde güçler önderliğinde milli demokratik devrimdi. Zinde güçler; ordu

içindeki subaylar ve astsubaylar, aydınlar ve gençlik olarak tarifiyor, bu bileşime Marksizmin sistemi parçalama yeteneğine sahip olduğu söylenen işçi sınıfı dahil dahi edilmiyordu. Üstüne üstlük de 60'lar boyunca pek çok grev ve eylem içerisinde bulunacak olmalarına rağmen işçi sınıfı adeta yok sayılıyordu. Hal böyle olunca emperyalizme karşı mücadele kapitalizme karşı mücadele olarak ele alınmamakta, Türkiye'de bütün unsurların birleşmesi sonucunda milli mücadele ile demokratik devrim yolunda burjuva gelişimin sağlanabileceği savunulmaktadır. Marksizmin en temel önermelerini dahi saptıran bir şekilde komprador (işbirlikçi) burjuvazi dışında Türkiye'nin bağımsız gelişimi için, "ilerici" burjuvaziyle işbirliği içine girilmesi telkin edilmekteydi.

Bu fikirler TİP'in gençlik örgütü Fikir Kulüpleri Federasyonu (FKF) içerisinde çoğunluk sağlayacak ve gençlik daha sonra Dev Genç'i kurmak üzere büyük ölçüde TİP'ten kopacaktı.

GENÇLİK RADİKALLEŞİYOR;

Bütün bu ideolojik rekabet döneminde gençlik radikalleşiyor, iktidardaki AP'nin yükselen muhalefete baskılarına karşı sesini sokakta yükseltiyordu. Tüm dünyada esen güçlü sol rüzgarlar, öğrenci gençliği Türkiye'de de tesiri altına almıştı. Bu radikalleşme eylem safhasında da kendisini göstermekteydi. Öğrenci gençliğin en kararlı kesimleri **Filistin'e gidiyor, Küba Devrimi'nden** esinleniyor, ülke içerisindeki ABD hedeflerine karşı militan eylemler düzenliyordu.

Bu radikalizm TİP liderliğinin planlarıyla hiç de uyum içerisinde değildi. TİP, FKF'den parti çalışmaları dışında keskin eylemlerden uzak durmasını istiyordu. Aybar'ın sürekli olarak gündeme getirdiği 69 seçimlerinde TİP'in başa geçeceği ve radikal eylemlerin ülkeye faşizmi getireceği savları, gençliği pasifize etme çabası olarak bir taraftan gençliğin TİP saflarından ayrışmasını da beraberinde getiriyordu. Aybar sokak çatışmalarının siyaset yapmanın yasal zeminin ve meşruiyetini ortadan kaldıracığı düşüncesiyle eylemlere destek vermiyor hatta engellemeye çalışıyordu. SSCB'nin temsil ettiği bürokratik ve atıl **KP'lere sağdan bir eleştiri** getirerek sorunun sosyalizmin kendisinde olduğunu dolayısıyla da parlamento yoluyla kendisine sosyalist diyen bir partinin iktidarı olarak dönüşümü gerçekleştireceğini savunuyordu. Çatışmasız, ayaklanmasız kolay yoldan bulduğu çözümün adına da **Gülyüzlü Sosyalizm** diyordu. Bunun karşısında MDD'ciler gençliğin dinamik ve kabuğuna sığmayan hareketine destek veriyor, TİP karşısında tartışmasız alternatif oluşturuyordu. Yani 68 gençliği parlamenter sistemle sosyalizmi kuracağı iddiası taşıyan Aybar'ın TİP'i ile açıkça sınıf işbirliğine dayanan ve bedelleri 12 Mart darbesiyle açığa çıkacak olan Mihri Belli'nin MDD'si arasında sıkışıp kalmıştı. Dergi sayfalarında yürütülen tartışmalar gençlik için ikinci planda kalıyor,

Kemalizmi eleştiren ATÜT tartışmalarının öncüsü İdris Küçükömer

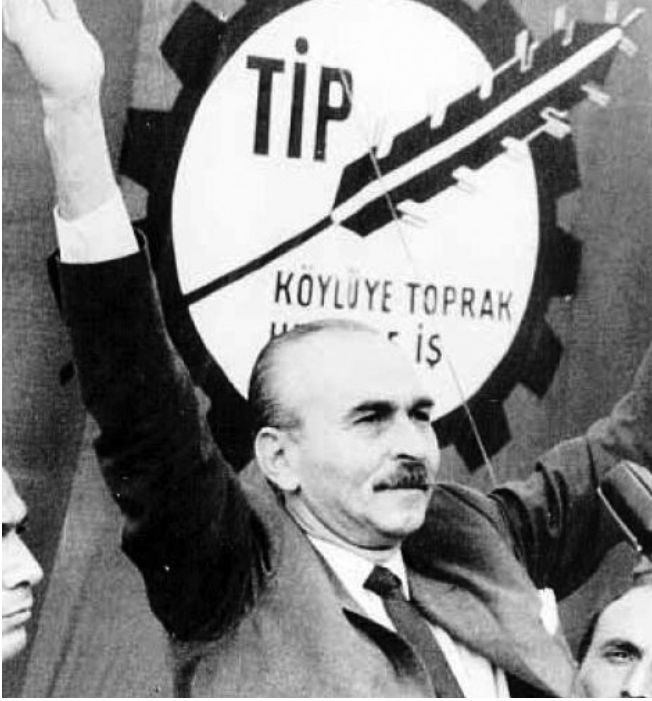
üniversite boykotları ile başlayan süreç 6. Filo Eylemleriyle doruk noktasına ulaşıyordu. TİP'in pasifist çizgisinden ayrıışan gençlik, kendi içinden Denizleri, Mahirleri, İbolari ve daha nicelerini ortaya çıkarıyordu. 1968'de SSCB'nin Prag'ı işgal etmesiyle ayrımlar giderek sertleşti. Aybar işgali eleştirirken Belli destekliyordu. Bir süre sonra da gençlik iki taraftan da ayrıışarak kendi yolunu çizecek ve ne yazık ki bu yolda Marksizmin işaret ettiği yoldan çok, sınıf mücadelesinden kopuk maceracı eğilimler olacaktı. Bu doğrultuda yol gösterici de dünyada, SSCB'nin hantal bürokrasisi karşısında Vietnam'daki antiemperyalist mücadele, 1959'da gerçekleşen Küba Devrimi ve Çin deneyimleri üzerinden yükselen gerilla mücadelesi olacaktı. Gerilla mücadelesinin sınıftan kopukluğu ve üretimden gelen güce dayanmayışı grupların giderek artan baskı ortamında çok az sayıda militanla ve yetersiz koşullarda giderek yalnızlaşmasına yol açtı. 12 Mart 1971 geldiğinde de sistemi krize sokacak ve darbecilerin elini boşa çıkartacak tek örgütlenme biçimi olan sınıf safları çoktan terk edilmişti ve ne yazık ki 68'in önderleri 12 Mart tarafından katledildi, hayatta kalanlarsa yenilgi ve baskı altında yeni bir döneme başlanacağından habersiz zindanlara atıldılar.

SONUÇ;

68'i öğrenmek, konuşmak ve analiz etmek oldukça önemli. Ama bugün Türkiye Solu'nun büyük kısmınca yapıldığı gibi hiçbir sorgulama ve eleştiri olmaksızın gerçekleştirildiğinde ne yazık ki Denizlerin uğrunda hayatını feda ettiği devrim ve sosyalizm mücadelesinde atıl kalmaktan, siyasetin dışına itilip kitleleri kapsayamamaktan başka bir durum yaratmıyor. Her 6 Mayıs'ta Denizleri ve bu uğurda can verenleri anmak biz bugünün devrimcilerinin boynunun borcudur ama aslolan mücadeleyi ileri taşımak ve nihai zafere ulaşmaktır. Bunun yolu da tıpkı geçmişte olduğu gibi bugün de onlarca yenilgiye sebep olmuş kitleleri sosyalizmin kurtarıcı bağlarından koparan, aşamalı devrim ve tek ülkede sosyalizm martavalından değil sürekli devrim ve sosyalist dünya devrimi perspektifinden geçiyor.

* Tony Cliff'ten aktarılmıştır.

* *Sosyalizm ve Toplumsal Mücadeleler Ansiklopedisi*

Aybar genel başkan olmayı parti tüzüğüne "TİP, Türkiye işçi sınıfının ve onun demokratik öncülüğü etrafında toplanmış bütün emekçi sınıf ve tabakaların (ırgat ve küçük köylülerin, aylıklı ve ücretli zanaatkarların, ilerici gençliğin, toplumcu aydınların) kanun yolundan iktidara yürüyen siyasi teşkilatıdır." ibaresinin eklenmesi şartıyla kabul etti. Bu, parti tüzüğünde bir madde olmaktan çok, ilerleyen dönemde TİP'in ideolojik zeminini belirleyen büyük tartışmaları da beraberinde getiren, parlamentarizme saplanmasının bir göstergesiydi.

Anlatılmayan Hikayelerimiz

Emre Güntekin

Geçtiğimiz günlerde Amerika'da işçi sınıfının çalışma şartlarının kapitalizm tarafından ne denli ağırlaştırılabileceğine dair bir haber yayınlandı. Dört büyük tavuk üreticisi Tyson Foods, Perdue Farms, Sanderson Farms, ve Pilgrim's Pride üretimden geri kalmamak adına işçilerin molalarını yarım saatle sınırlandırırken, Southern Poverty Law Center'ın hazırladığı rapor, çoğu işçiye verilen tuvalet izninin 5 dakikayla sınırlı olduğunu ortaya koyuyor. Verilen haberlerde işçilerin buna bağlı olarak pek çok sağlık sorunuyla karşı karşıya kaldıkları, tavuk üretiminde kullanılan antibiyotikler nedeniyle hastalandıkları zaman kullandıkları ilaçların işe yaramadığını ve zor durumda kalmamak için sıvı tüketimini azalttıkları aktarılıyor. İşçilerin artık tuvalete gidememeleri nedeniyle, altlarına bez bağlayarak çalışmak zorunda kaldıkları belirtiliyor.

Ne kadar iç açıcı bir manzara değil mi? Bu tarz haberleri okudukları zaman çoğu insanın aklına bu tarz durumların münferit vakalar olabileceği gelebilir. Öyle ya mesela bizim memleketimizdeki inançlı işverenlerimiz hiçbir zaman çalışanlarını bu tarz durumlara düşürmez, günah sayar. İşveren ekmek verir, velinimetdir. Ya da bu tarz durumlar ancak Vietnam gibi, Çin gibi insanların kölece çalıştırıldıkları ülkelerde olur. Uygur dünyada böylesine insan onurunu hiçe sayıcı uygulamalar söz konusu bile değildir.

Böyle düşünenler varsa bile şu değişmez bir kuraldır ki (isterseniz biraz ağız yoklamayla aynı şeyleri duyacaksınız) modern insan için ücretli çalışmanın kendisi onun insan olma özelliğini ortadan kaldıran, bütün hayatını kendi merkezi etrafında şekillendiren, davranış biçimlerini belirleyen bir olgudur. Öyle ya da böyle bu şikayetlerden birinin kıyısına yanaşacaksınız. Bundan daha da kötüsü insanın sınıflı toplumların son aşaması olan kapitalizmde bu yaşam biçimine mahkum olmasıdır.

Engels *İngiltere'de Emekçi Sınıfların Durumu* adlı eserinde bu

psikolojiyi şu şekilde tanımlıyordu: *"İşçiler arasındaki moral bozukluğunun bir başka kaynağı, çalışmaya mahkûm oluşlarıdır. Nasıl ki gönüllü, üretken etkinlik insanoğlunun tattığı en üstün haz ise, zorunlu çalışma da en haşin ve aşağılayıcı cezadır. İnsanın kendi iradesine karşın, her gün, sabahdan gece vaktine kadar, belli bir şey yapmakla sınırlandırılmasından dehşet verici bir şey yoktur. Ve işçi kendisini ne kadar daha çok insan hissederse, işi ona, o kadar çok nefret edilesi görünür; çünkü sınırlandırılmışlığı görür, işin kendisi için amaçsızlığını görür."* Engels insanlığın neden çalışmaya mahkûm olduğunu bu pasaja ek olarak şu sözlerle tamamlar: *"Çalışmak zorunda olduğu için çalışır. Para için, işin kendisiyle hiçbir biçimde ilişkisi olmayan bir şey için çalışır"* ve *"o kadar uzun üstelik kesintisiz bir tekdüzelik içinde çalışır ki, azıcık insansal duyguları varsa bu çalışma onun için işkence haline gelir."*

Bu nedenledir imanolısından, imansızına; en merhametlisinden en gaddarına patronlarımız, velinimetimiz, ekmek verenimiz işçilerine

karşı her türlü pervasızlığı kendine hak görür.

Kölece çalışma koşullarının bir getirisi olarak adlandırabileceğimiz ve kapitalizmin ilkel birikim döneminden beri hala sürdürdüğü bu tarz uygulamalar dünyanın her yerinde mevcut. Ama günümüzde en çok özdeşleştiği yerlerden biri Çin'e gidelim. Çin'de bir gazeteci işçi kılığına girerek Apple için üretim yapan Pegatron fabrikasına gider. 18 gün boyunca durmaksızın çalışır. Günlük 12-18 arası süren ve dur durak bilmeyen çalışmanın ardından yemek yiyecek hali bile kalmadığını ve tek düşüncesinin sadece uyumak olduğunu dile getirir. Manzara yabancı değil. Yine Çin'de Apple için üretim yapan Foxconn fabrikasında yoğun çalışmadan ötürü işçilerin intihara yöneldiklerini ve binadan atlamalarını engellemek için fabrika duvarlarının etrafına file gerildiğini okumuştuk. Yolculuğumuza devam edelim. Apple'ın üretimlerinde en çok kullandığı hammaddelerden olan kalayın çıkarıldığı Endonezya'ya gidelim. Endonezya'ya madenlerin koşullarını incelemeye giden gazeteciler buradaki kaçak madenlerde çok fazla sayıda ve her an heyelan ve göçük tehlikesi nedeniyle ölümle burun buruna yaşayan çocuk işçilerle karşılaştı.

Engels: "İşçiler arasındaki moral bozukluğunun bir başka kaynağı, çalışmaya mahkûm oluşlarıdır. Nasıl ki gönüllü, üretken etkinlik insanoğlunun tattığı en üstün haz ise, zorunlu çalışma da en haşin ve aşağılayıcı cezadır. İnsanın kendi iradesine karşın, her gün, sabahtan gece vaktine kadar, belli bir şey yapmakla sınırlandırılmasından dehşet verici bir şey yoktur. Ve işçi kendisini ne kadar daha çok insan hisse derse, işi ona, o kadar çok nefret edilesi görünür; çünkü sınırlanmışlığı görür, işin kendisi için amaçsızlığını görür."

Asya boyunca devam edecek olursak ILO raporlarına göre Özbekistan'da 2 milyon çocuk pamuk tarlalarında, Pakistan'da ise 13 milyon civarında çocuk zorla çalıştırılıyor. Çocuk emeğinin bu kadar hâkim olduğu bir yerde özgür bir işgücünden bahsedebilmek mümkün değildir. Pakistan demişken burada 1995 yılında katledilen Pakistanlı çocuk işçi ve özgürlük mücadelecisi İkbâl Mesih'e parantez açalım. Ailesinin bir halıcıya olan 7,42 dolarlık borcu nedeniyle 4 yaşında ailesi tarafından çalıştırılmak için satılan Mesih, defalarca kez işyerinden kaçarken her seferinde polis tarafından patronlarına teslim edildi. Fakat Pakistan Esir Emekçiler Kurtuluş Cephesi'nde çocuk işçiliğine karşı yürüttüğü mücadele dünya çapında üne kavuştu ve mafyatik bir şekilde 13 yaşında katledildi.

"Modern" dünyaya doğru gidelim. Türkiye'de geçtiğimiz günlerde özel istihdam bürolarıyla ilgili yasa kabul edildi. Bakın Alman kapitalizmi kiralık işçilik uygulamasını nasıl bir sömürü mekanizmasına dönüştürüyor: BMW 2011 yılında Leipzig'deki fabrikasında çalışan işçileri kiralık işçi bürosu üzerinden yeniden kiralarak ücretlerini %40 düşürmeyi başardı. Türkiyeli kapitalistlerin bu deneyimlerden sonuna kadar yararlanacağına şüphe yok. Avrupa'da çalışma hayatının en temel sorunlarından birisi göçmen işçilik olarak karşımıza çıkmaktadır. Avrupalı egemenler göçmenleri yerli işçi sınıfına karşı bir sopa olarak kullanırken, her iki aynı sınıfa mensup toplumsal grup arasında etnik ve dini çatlaklar yaratmayı başarmaktadır.

BİRAZ DA TÜRKİYE

Türkiye'de genel çalışma yaşamının kötü koşulları hepimizin malumu. Bunu gözlemleyebileceğimiz pek çok sahaya her gün karşılaşıyoruz. Bu yüzden birkaç tekil örneğe inmekte fayda bulunmaktadır. Şafak öğretmeni hepimiz hatırlarız. Ataması Yapılmayan Öğretmenler Platformu'nun kurucularından ve ses getiren eylemlerin örgütleyicilerinden biriyken kansere yenik düşen bir direnişçiydi.

Tanıl Bora'nın Türkiye'de beyaz yakalı işsizliğini anlatan Boşuna mı Okuduk başlıklı kitabından şunu anlatıyordu: "Bizim dershane çalışan arkadaşlarımıza, bizim platformun yöneticilerinden bir arkadaş var, cam siliyordu, masa temizliyordu, çay yapıyordu ama hani. Evet, ama bir yandan da öğretmenlik yapıyordu. Yani staj bu diyorlardı para vermiyorlardı. İlk girdiğiniz sene para vermezler size, sigortanız da yatırılmaz beğenecek miyiz diye. Beğenilirse ikinci sene sigorta yatırılıyor ayda 100-150 lira... Beş altı yılında sonunda 45 saat, haftada 45 saat ders çalışır, derse girerek bir milyara falan çalışırsınız çok beğenilirseniz. Ağabeyim çalıştı yıllarca gitti geldi, gitti geldi olmadı dershane bir türlü. Ücretli öğretmenlik yapan bir arkadaşlarımız var. Bunlar, benim arkadaşım da var Tarsus'ta tuvalet temizlettiriyor müdür ona, odun kırdırdı yani bunlar uç şeyler, belki de hani birçok kişi ya olur mu falan diyecektir ama böyle yani gerçekten de böyle. İsim ve yeriyle belli hepsi. Tuvalet temizlettirdi, niye? İşten atılma korkusuyla çünkü okul başlayınca istifa dilekçeni yazdırıyor, müdür alıyor istifa dilekçeni, camı istediği zaman tarihini yazıyor gönderiyor. Dershanelerde de arkadaşlar bedavaya çalıştırılıyor. Bir yerde dershane patronlarının da işine geliyor öğretmen sayısının artması."

Bu ve benzeri manzaralar her yerde... Fabrika duvarları arasında da, yaldızlı gökdelenlere hapsedilmiş beyaz yakalı çalışanların dünyasında da her an yeni bir hikâye türerken, çoğu anlatılmayı bekliyor. Amerika'dan Çin'e, Almanya'dan Türkiye'ye özneleri değişse de hikâyenin ve konusu olan sistemin mantığı hiç değişmiyor. Bu yüzden işçi sınıfı bu hikâyenin sonunu tek bir yerde değil tüm dünyada tek bir mutlu sona bağlamak zorunda: İşçi sınıfının, yoksulların, ezilenlerin, ötekileştirilenlerin yaratıcısı olacağı sosyalist dünya devrimine!

Türkiye İşçi Sınıfı Mücadelesinde Önemli Bir Dönemeç: 89 Bahar Eylemleri

Erol Soğancı (Tes-İş Sendikası Yatağan Şubesi Eski Başkanı)

12 Eylül rejimi, hızla, devrimci hareketin ve mücadeleci işçi hareketinin izin vermediği 24 Ocak 1980 ekonomik kararlarını yaşama geçirmek konusunda canhıraş çalışmaya başlamıştı. Öncelikle bu kararların uygulanması önünde engel olan siyasi örgütlenmeler, işçi sınıfının mücadele örgütleri neredeyse bertaraf edilmişti. Siyasi partiler ve Töb-Der, Tüs-Der, Tüm-Der gibi çok önemli muhalif toplumsal kurumlar kapatıldı. DİSK ve bağlı sendikalar kapatıldı. Her zaman devletle dirsek temasındaki Türk-İş kapatılmadığı gibi Türk-İş Genel Sekreteri ve Şeker-İş Sendikası Başkanı olan Sadık Şide, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı yapıldı.

12 Eylül; sol, sosyalist, devrimci ve toplumsal örgütlerin, kişi ve kurumların üzerinden silindir gibi geçerken işçi sınıfının 20 yıldır elde ettiği kazanımları bir çırpıda yok etti. Dönemin TİSK (Türkiye İşveren Sendikaları) Başkanı Halit Narin'in "20 yıldır biz ağladık onlar güldü; şimdi sıra bizde" ve "Grev hakkı; ekonomik ve milli değerleri aştığında yasaklanmalı" sözleri 12 Eylül uygulamalarının referansı oldu.

12 Eylül 1980'de 178 işyerinde 54 bin işçi grevde idi. Darbe gerçekleşir gerçekleşmez devam eden grevler yasaklandığı gibi işçi sınıfının en büyük silahı olan grev hakkı topyekün yasaklandı. İşçileri en büyük güvencelerinden olan kıdem tazminatına, halen uygulanmakta olan, tavan sınırlaması getirildi. Toplu iş sözleşmesi yapma yetkisi elde etmek için sendikalara işkolunda %10, işyerinde %50 barajı getirildi. Toplu iş sözleşmeleri ile ikramiye artışına sınırlama getirildi. Daha önce çok fazla işlevi olmayan Yüksek Hakem Kurulu (YHK) en yetkili kurumlardan biri haline getirilerek 1980-84 arası tüm sözleşmeler işçiler aleyhine revize edildi. İşçilerin ayakta tedavi ilaç kullanımına % 20'lik ek külfet getirildi.

Bu saldırılara karşılık, dayanılmaz bir baskı dönemi olan 1980-89 arasında işçi sınıfının kayda değer kitlesel, yaygın bir mücadelesi gerçekleşmedi. Ancak işçi sınıfı açısından bu dönemin yüz akı olarak değerlendirilebilecek bir deneyim; zor koşullar altında kimya işkolunda,

1983 yılında kurulan Bağımsız Laspetkim-İş sendikasının 1984 yılında 12 Eylül cuntasının getirdiği %10'luk işkolu barajını aşarak yetkili sendika olma başarısını göstermesi olmuştur. Bağımsız Laspetkim-İş sendikası 1985 yılında Lassa'da ilk grevi gerçekleştirmiştir. 1986'da Pirelli'de 26 gün, Derby'de 136 gün süren grevleri yaşama geçirmiştir. Bağımsız Laspetkim-İş sendikasının lastik fabrikalarındaki grevlerin başarı ile sonuçlanmasında, özellikle Fransa ve başka ülkelerdeki lastik işçilerinin enternasyonal dayanışmasının etkisi olmuştur.

Metal işkolunda da 12 Eylül'de bağımsız sendika olan Otomobil-İş sendikası kapatılmamıştı. 1980 MESS grevlerinde Maden-İş sendikasıyla birlikte hareket eden Otomobil-İş, 12 Eylül sonrasında metal işçilerinin çekim merkezi haline gelerek kısa sürede %10'luk işkolu barajını geçme başarısını gösterdi. Otomobil-İş; 1986 yılında 3210 işçiyi kapsayan Netaş, 1987 yılında başlayıp 2 yıldan fazla süren Kale Kilit, Sace Elektrik, Süper Dizel ve 1990-91 yıllarında büyük MESS grevlerini örgütleyip başarı öyküleri yaratmıştır.

12 Eylül'de kapatılan Maden-İş Sendikası diğer DİSK'e bağlı sendikalarla birlikte 1992 yılında tekrar açıldıktan sonra Otomobil-İş ile Maden-İş Sendikaları birleşerek halen DİSK'e bağlı en etkili sendikası durumundaki; geçtiğimiz yıl dünya çapında etki yaratan Metal Fırtınası olarak bilinen hareketin yaratılmasında etkili olan Birleşik Metal-İş

sendikasını meydana getirmişlerdir.

Sınıf mücadelesinin gelişmekte olduğu bu süreçte 12 Eylül’le bütünleşmiş ANAP iktidarı döneminde de işçi sınıfı ve diğer emekçilerin sömürüsü anlatılmaz boyutlardaydı. Özellikle kamuda çalışan işçilerin ücretleri kabul edilebilir düzeyin çok altına gerilemişti. 2 yılda bir toplanan “Asgari Ücret Komisyonu” 1985’den itibaren her yıl, hatta yıl dolmadan toplanır hale gelmiş; 1985-89 yılları arasında özellikle kamuda çalışan sendikalı işçilerin ücretleri asgari ücretin altında kaldığından Kamu İşveren Sendikası (KAMU-İŞ) yani devlet-hükümet ile işçi sendikaları arasında protokol düzenlenerek işçilerin ücretleri asgari ücret seviyesine getirilmişti. Düşünün artık durumun vehametini!

Türk-İş’li sendikacılar, işçilerin çok yoğun tepkileri nedeniyle işyerlerine gidemez hale gelmiş olup 1987 den itibaren homurdanmaların düzeyi artmaya başlamıştı.

1987 toplu iş sözleşmelerinden itibaren işçilerin yoğun tepkilerinin de etkisi ile sendikalar yasak savma amaçlı “yemek boykotu” yapma kararı almaya başlamış; birçok yerde de uyguluyormuş havası verilmeye başlanmıştı. Siyasi iktidarın bu gelişmeye tepki göstermesi karşısında sendikacılar, “işyerleri barut fıçısı gibi”, “işçileri zor tutuyoruz” demeye başlamışlardı. Bu gerçekten doğrudu. İşçilerin dayanacak gücü kalmamıştı.

1989 yılında toplu iş sözleşme sürecine sendikalar, ilk kez, koordineli ve örgütlü bir şekilde girmeyi başardılar. İşçilerin tepkisini göstermelik şekilde azaltmaya, durumu geçiştirmeye yönelik de olsa alınan ortak eylem kararları; beklenmeyen şekilde işçilerin ve işçi önderlerinin sahip çıkması sonucu kendiliğinden gelişen kitlesel eylemlere dönüştü. Fiilen 1 milyon civarında işçi ve yakınının katıldığı, özel sektör işçileri, kamu emekçileri ve diğer emekçilerin de destek verdiği eylemler tüm ülkeye yayıldı.

“Yemek Boykotu”, “Viziteye Çıkma”, “Sakal Bırakma”, “Servis Araçlarına Binneme”, “Kafa Kazıtma”, “Yalınayak Yürüme” gibi eylemler Türkiye işçi sınıfının 9 yıldır hareketsiz kalmış potansiyelinin kitlesel olarak ayağa kalkması halidir. 89 Bahar eylemlerini, işçi sınıfının, 12 Eylül’den sonra üzerindeki ölü toprağını silkelediği, kendine geldiği bir dönem olarak değerlendirebiliriz.

O dönemde mücadele yanlısı sayılı sendika şubelerinden birisi olan, başkanı olduğum Tes-İş Sendikası Yatağan şubesine bağlı Yatağan, Yeniköy ve Kemerköy -Gökova- termik santrallerinde bu eylemlerin tamamı, başarılı şekilde hayata geçirilmişti. Arkadaşlarla birlikte olağanüstü çaba harcayarak ajitasyon, propaganda ve örgütlenme çalışmaları yaptığımızı söylemeliyim.

Yemek boykotu; yemekhanelerde coşkulu toplantılar haline getiriliyordu. “Hasta” olup viziteye çıktığımızda; doktor varsa işyeri sağlık biriminin ölü, doktor yoksa hastane

Metal işkolunda da 12 Eylül’de bağımsız sendika olan Otomobil-İş sendikası kapatılmamıştı. 1980 MESS grevlerinde Maden-İş sendikasıyla birlikte hareket eden Otomobil-İş, 12 Eylül sonrasında metal işçilerinin çekim merkezi haline gelerek kısa sürede %10’luk işkolu barajını geçme başarısını gösterdi. Otomobil-İş; 1986 yılında 3210 işçiyi kapsayan Netaş, 1987 yılında başlayıp 2 yıldan fazla süren Kale Kilit, Sace Elektrik, Süper Dizel ve 1990-91 yıllarında büyük MESS grevlerini örgütleyip başarı öyküleri yaratmıştır.

önleri halay çekilen, konuşmalar yapılan orta büyüklükte miting alanları haline geliyordu. İşçiler yavaş yavaş sınıf gibi davranma yolunda ilerliyorlardı.

Yaptığımız tüm eylemleri sendika genel merkezinin kararı yada bilgisi dahilinde gerçekleştirmek de kendi inisiyatifimizle, onları, en etkili olacak kalıplara sokmayı başarıyorduk. Çok ses getiriyorduk. Eylemlere katılan arkadaşların kendilerine olan güvenleri giderek artıyordu.

“Yemek Boykotu”, “Viziteye Çıkma”, “Sakal Bırakma”, “Servis Araçlarına Binneme”, “Kafa Kazıtma”, “Yalınayak Yürüme” gibi eylemler Türkiye işçi sınıfının 9 yıldır hareketsiz kalmış potansiyelinin kitlesel olarak ayağa kalkması halidir. 89 Bahar eylemlerini, işçi sınıfının, 12 Eylül’den sonra üzerindeki ölü toprağını silkelediği, kendine geldiği bir dönem olarak değerlendirebiliriz.

24 Nisan 1989 tarihinde Tes-İş sendikası genel merkezinin şiddetle karşı çıkmasına rağmen 24 Nisan 1989 tarihinde Yatağan termik santralinden, Yatağan’daki sendika binasına kadar çoğu zaman Bodrum karayolu kapatılarak yürüyüş gerçekleştirdik. Yaklaşık 1000 işçi arkadaşımızın 5 km. kadar yürüdüğü bu eylem, Yatağan işçilerinin uzun süre devam edecek mücadelesinin başlangıcıdır diyebiliriz. Bu eylem başta ben ve diğer sendika yöneticileri olmak üzere işçilerin, polis

sorgusu ve mahkeme süreciyle tanışmalarının da başlangıcıdır.

1989 Nisan ayında başlayıp, Kasım 1990’da başlayan Zonguldak maden işçilerinin grevi ile birlikte 4-8 Ocak 1991 tarihlerinde gerçekleştirdikleri Büyük Ankara Yürüyüşü sürecini kapsayan 1989-91 dönemi, Türkiye işçi sınıfı mücadelesi açısından üzerindeki ölü toprağını attığı önemli bir dönemeç olmuştur.

SONUÇ OLARAK

89 Bahar eylemleri şu sonuçları vermiştir:

1. Kamu işçileri, 12 Eylül’den sonra çok yüksek ücret ve sosyal haklar elde etmelerine imkan veren toplu iş sözleşmeleri imzalamıştır.
2. Özel ve kamuda ücretli çalışanların ücretleri yükselmiştir.
3. Asgari ücret artışı geçmiş yıllara göre daha fazla yükselmiştir.
4. Toplumsal bilinç gelişmiş, toplum sola kaymaya başlamıştır.
5. İşçi Sınıfının kendine güveni artmış, gücünün farkına yeniden varmıştır.
6. Genel Kurullar yılı olan 1989 yılında Türk-İş’e bağlı sendikaların çok büyük bölümünde değişiklikler yaşanmıştır. Genç, dinamik, işçi sınıfı çıkarlarına uygun davranacağı varsayılan (pek öyle olmadı) yeni sendika yöneticileri seçildi. Çoğunlukla sağ, muhafazakar, “bürokrat” yapıdaki yöneticilerden oluşan Tes-İş Sendikası’nda bile 45 şubelerinden 15’inden fazlasında bu anlamda bir değişiklik gerçekleşmişti.

89 Bahar eylemleri, 27. yıldönümünde Türkiye işçi sınıfı mücadele tarihine kaydedilmeyi hak etmiştir.

Bombaların Gölgesinden İsyanın Sesini Yükseltelim; Kilis'i Unutturmayalım!

Kilis'in IŞİD tarafından bombalanması konusunda çok şey yazıldı, çok şey söylendi. Niyetimiz aynı şeyleri tekrarlamak değil. Çok kısa ve net bir şekilde, bugüne kadar Kilis konusunda söylenmeyenleri, gözden kaçanları ve AKP'li muktedirlerce bilerek gözden kaçırılmaya çalışılan konuları ele almaya çalışacağız.

"KİLİS SAHİPSİZ DEĞİLDİR" DİYEN TARAFTARA HOLİGAN MUAMELESİ!

İlk olarak futbol sahasına Kilis'te yaşanan katliamlara dikkat çeken tişörtüyle giren taraftar meselesine değinelim. Malumunuz, Galatasaray-Beşiktaş maçı oynanırken tişörtünün üzerinde "Kilis sahipsiz değildir, Kilis için yastayız" yazan bir kişi sahaya girdi. Söylemeye gerek var mı bilmiyoruz ama birçok kamerayla sahanın her yerini görüntüleyebilen Lig Tv, ne sahaya giren kişiyi gösterdi ne de sahaya giren kişinin amacından bahsetti.

Lig Tv, olayı örtbas etmesine gerekçesi olarak "sahaya giren kişiyi gösterirsek bundan sonra aynı şeyi tasarlayanları teşvik etmiş oluruz" saçmalığını gösterdi. Peki, "sporda şiddet" konusunda mademki bu kadar hassastınız, Trabzonspor-Fenerbahçe maçında tel örgüleri yıkan taraftarları neden gösterdiniz? Peki, sahaya atlayıp hakemi döven taraftarı "en güzel" açılardan nasıl görüntüleyip ısıta ısıta tüm kanallara servis ettiniz?

İnanılmaz bir süreç yaşıyoruz. İktidar ve patronlar, gözümüzün içerisine baka baka yalan söylüyorlar. Kilis'i gözlerden kaçırmak için türlü yalanlara başvuruyorlar. Spor programlarından birinde Kilis'e dikkat çeken tişörtlü dair "siyasi amaçlarla sahaya giren bir kişi var. Tişörtte yazılanları okumayalım, amaç siyasi" diyecek kadar alçalıyorlar!

AKP'NİN DESTEKSİZ ATIŞLARI

Evet, amaç siyasi. Çünkü katliamların nedeni de siyasi! AKP'nin kirliliği siyaseti neden oluyor bu katliamlara. Bir düşünelim; bir ülkenin şehri her gün Katyuşa'larla vuruluyor; o ülkenin iktidar koltuklarında oturanlar, kendi siyasetlerinin sonucu olan bu katliamları örtbas etmek için ellerinden geleni yapıyor.

Ha tabi, haklarını yemeyelim! Her katliamdan sonra çok güzel atıyorlar! "Sınırın karşısında vurulan IŞİD mevzileri darmadağın edildi. 15 IŞİD'li öldürüldü" haberleri yandaş basından zafer çılgınlıkları şeklinde duyuruluyor. Nasıl olsa atış serbest! Ertesi gün 15 IŞİD'li bir anda 32 oluyor.

Konuyu fazla dağıtmadan şu "atma" meselesine biraz değinelim. Çünkü AKP'nin, IŞİD'in attığı füzelere karşı en fazla kullandığı savunma şekli, bu şekilde gaz almak! Birincisi, sen kafanı sınırdan dışarı çıkartamıyorsun, attığın Obüs toplarıyla kaç IŞİD'linin öldüğünü nereden biliyorsun? Tek tek saydın mı? Diyelim ki insansız hava araçlarıyla tespit ediyorsunuz. Ölü sayacak teknolojiniz varsa, neden o füze bataryalarını Kilis'te can almadan önce imhâ ediyorsunuz?

İkincisi, hareketli füze bataryaları olan Katyuşa'ları nasıl vurabiliyorsunuz? Katyuşa'lar İkinci Dünya Savaşı'nda Sovyetler Birliği tarafından çok sık kullanılmıştır. Almanlara karşı özellikle nehirlerin ve

Güney sınırlarının karşısında Halep'e uzanan ikmal yolunda "ölüm kalım savaşı" yaşanıyor. Bu savaş, AKP'nin desteklediği cihatçı çeteler (AKP'ye yakın unsurlar bu çetelere ılımlı muhalif diyor. En "ılımlısı" El Kaide destekçisi Sultan Murad Tugayları. Gerisini siz düşünün) ve IŞİD arasında yaşanıyor. Ölüm kalım savaşı diyoruz çünkü IŞİD'in karşısında cihatçı çeteler yenilirse Halep ikmal yolu tamamıyla kapanmış olacak. Bu da AKP için Suriye'deki savaşa müdahil olmanın son aracını ortadan kaldırmış olacak. Bu yüzden AKP, "MİT yuvası" Azez üzerinden bu cihatçı çetelere sürekli lojistik destek sağlıyor. Bu da IŞİD'i daha fazla öfkeliyor. IŞİD, bu yüzden Türkiye'yi vuruyor.

çıkıntısı olan alanların güvenli bölgelerinden füzeler atılır, daha sonra hareketli bataryalar taşınırdı. Böylece bataryaların yerleri tespit edilse bile Katyuşa'lar çoktan yer değiştirmiş olurdu. Bugün için de aynı şeyin geçerli olduğunu söyleyebiliriz. Uzun lâfın kısası, bu bataryaları vurmak kolay iş değildir; fakat desteksiz atmak çok kolay!

BİR YERLERDEN KATYUŞA'LAR "DÜŞÜYOR!"

AKP'nin "desteksiz atarak gaz alma" yöntemi dışındaki diğer "savunma yöntemine" de değinmeden geçmeyelim. Bu savunma yöntemi kelime oyunlarından ibaret. Yandaş basında ısrarla "füze atılıyor" ifadesi yerine "Katyuşa'lar düşüyor" ifadesi kullanılıyor. Bu bilinçli bir tercih. Zira cümleye edilgenlik katmak aynı zamanda o cümleye belirlizlik

katmak anlamına da gelir. Evet, Katyuşa'lar düşüyor. Peki bunun tek nedeni yer çekimi mi? Öyle haberler yapıyorlar ki, sanki yıllardır havada olan Katyuşa'lar birden düşmeye başladı! Tekrar vurgulayalım: bunu, bilinçli bir dil tercihi olarak görmek lazım.

"Katyuşa'lar düşüyor" derken en başında Kilis'in karşısındaki muhalifler ve IŞİD arasında yaşanan çatışmalarda Katyuşa'ların "kazara" düştüğünü söylemeye çalıştılar. Evet, Kilis'in karşısında yaşanan bir çatışma var. Ve diyelim ki yandaş basının iddia ettiği gibi bombalar tesadüf sonucu düştü. O zaman IŞİD'in fetvalarını nereye koyacağız? Suriye'nin IŞİD kontrolündeki bölgeleri olan Bab, Mumbuç ve Cerablus bölgelerinde IŞİD'in okuduğu hutbelerde, Gaziantep, Nizip, Karkamış ve Kilis'in bundan sonra kendilerinin en büyük hedefleri arasında olduğunu duyurdu.

IŞİD imamları hutbede bu merkezlerde halkın çok yakında mülteci konumuna düşeceğini, bu durumun IŞİD ile Türkiye savaşının yeni bir boyutu olduğunu da söyledi. Bunu Kilis'te hakikaten başardılar! Halkın büyük çoğunluğu mülteci durumuna düştü.

Kısacası, bu zamana kadar Kilis'e atılan onlarca Katyuşa'nın sınırın karşısında yaşanan çatışmaların sonucunda kazara düştüğünü iddia etmek insanları salak yerine koymakla eş değerdir.

PEKİ IŞİD TÜRKİYE'Yİ NEDEN VURMAYA BAŞLADI?

Güney sınırlarının karşısında Halep'e uzanan ikmal yolunda "ölüm kalım savaşı" yaşanıyor. Bu savaş, AKP'nin desteklediği cihatçı çeteler (AKP'ye yakın unsurlar bu çetelere ılımlı muhalif diyor. En "ılımlısı" El Kaide destekçisi Sultan Murad Tugayları. Gerisini siz düşünün) ve IŞİD arasında yaşanıyor. Ölüm kalım savaşı diyoruz çünkü IŞİD'in karşısında cihatçı çeteler yenilirse Halep ikmal yolu tamamıyla kapanmış olacak. Bu da AKP için Suriye'deki savaşa müdahil olmanın son aracını ortadan kaldırmış olacak. Bu yüzden AKP, "MİT yuvası" Azez üzerinden bu cihatçı çetelere sürekli lojistik destek sağlıyor. Bu da IŞİD'i daha fazla öfkeliyor. IŞİD, bu yüzden Türkiye'yi vuruyor.

Düne kadar Kobanê'nin düşmesi için IŞİD'i davulla zurnayla karşılayacak olanlar, bugün IŞİD'in roketlerine maruz kalıyor. Dün güney sınırlarını cihatçı otobanına çevirenler ve hâlâ bunu yapmaya devam edenler, bugün IŞİD'e karşı milliyetçi reflekslerle popülist söylemlerde bulunuyorlar!

KİLİS'E ATILAN BOMBALAR KONUSUNDA BİR İHTİMAL DAHA VAR

Bu ihtimal, AKP'nin Suriye'de savaş gerekçesi oluşturmak için füzelerin atılmasına göz yumduğu temeline dayanıyor. Aslında bunu biz söylemiyoruz. Bu söylem, 2 yıl önce tüm devlet erkânının kabul ettiği ses kayıtlarında

Hakan Fidan'ın "gerekirse Suriye'den üç beş füze fırlatırız, savaş gerekçesi yaratırız" söylemi üzerinden şekilleniyor. Söz konusu AKP olunca, her seçeneği değerlendirmekte fayda var. MİT yuvası haline gelen Azez'de nelerin döndüğünü bilmiyoruz. Bildiğimiz tek şey, AKP'nin tampon bölge yaratabilmek için her şeyi göze alabileceği gerçeği. Bu ihtimal şimdilik buzdolabında duruyor. Çünkü IŞİD, füze saldırılarının bir kısmını üstlendiğini imâ etti. Ancak Kilis'e o kadar çok füze düşüyor ki, bu konuda her şey olabilir. En azından AKP, IŞİD'in attığı füzeleri savaş gerekçesi olarak kullanıp Suriye topraklarına girebilir. Zira AKP için çok yakın bir "YPG tehdidi" var.

IŞİD'i BÖLGEDEN ATABİLECEK TEK GÜÇ YPG

IŞİD'i Cerablus Azez hattından atabilecek tek güç YPG. Ancak AKP bunu ister mi? Kilis'e onlarca füze daha düşsün, Kilis'in nüfusunun yarısından fazlası yok olsun, yeter ki YPG güney sınırlarının karşısındaki alan hakimiyetini daha fazla genişletmesin.

Evet, AKP, onlarca kişinin ölmesine rağmen IŞİD'i YPG'ye tercih ediyor. Fakat sahadaki gerçekliğin farklı şeyler söylediğini tekrar ifade edelim. Muhaliflerin motivasyondan yoksun savaşçıları IŞİD karşısında neredeyse hiçbir şey elde edemedi. Kilis'in karşısında aylardır çatışmalar devam ediyor. IŞİD'in motivasyon üstünlüğü, AKP tarafından takviye edilen cihatçı çetelerin silah üstünlüğünü yerle yeksan ediyor.

NE YAPMALI?

Öncelikle bir tartışmaya son vermek lazım. Kilis'in karşısında IŞİD'le savaşan muhalifler kazansa, Kilis'te değişen ne olacak? Suriye'de savaşan İslamcı gruplar aynı rengin farklı tonları. Hepsisi Alevi düşmanı. Kendilerinden olmayanları kesen cihatçı çeteler bunlar. Daha birkaç gün evvel Humus'un Zara köyünü basıp Alevi'leri katleden caniler, bugün IŞİD'le Kilis'in karşısında savaşılıyor. AKP'nin beslediği cihatçı çeteleri ehven-i şer olarak görmek çok büyük bir yanlış.

O halde ne yapacağız? Evvela, devrimci Marksistlerin Kilis'in gündemden düşmesine izin vermemesi gerekiyor. Örneğin, Sosyalist Emekçiler Partisi olarak konuyla ilgili Kızılay'da bir basın açıklaması yaptık. Pankartlarla, ozalitle, bildirilerle, sesimiz yettiğince her gün "Kilis'i unutmayın" dedik. Fakat en azından bugün için sesimizin ulaştığı alan sınırlı. Bu yüzden kendilerini devrimci Marksist olarak tanımlayan, toplumsal muhalefetin parçası olarak görenlerin de bu konuyu unutturmamak için elinden geleni yapması gerekiyor. Zira bugün Kilis'te yaşananlar, yarın Türkiye'nin başka şehirlerinde de yaşanacaktır. Ülke kafa kesen cihatçılarla dolu. Bugün sesimizi yükseltip toplumsal muhalefeti sabırla örgütlemesek yarın her şey için çok geç olacaktır.

Emile Zola'nın *Germinal* kitabından uyarlama, aynı isimli filmde bir sahne

Fransa: Devrimci Mücadelelerin Beşiğinde Oluşmuş Bir İşçi Sınıfı

Güneş Gümüş

İşçi sınıfı her ülkede direniş pratikleriyle birlikte gelişmişse de Fransa'da işçi sınıfının oluşum süreci başka bir ülkeyle kıyas götürmez şekilde keskin bir radikalizmle biçimlenmiştir: "Fransa... 20. yüzyıla kadar ağırlıklı olarak kırsallık ve zanaatın hakim olduğu bir ekonomi olarak kalmıştır. Buna rağmen Fransızlar, sosyalizmin ve işçi sınıfı bilincinin gelişiminde sorgulanamayacak liderlerdir... 1848 devriminde sosyalizmin ilk kitle hareketi haline geldiği yer de Fransa'ydı." (Sewell, 2012: 53) Fransa örneğinin bu özgünlüğünün geri planında burjuva devrimini var eden dinamiklerin ve onun gerçekleşme biçiminin derin izleri bulunmaktadır. 1789 Devrimi, burjuvazinin, monarşi ve aristokrasiye karşı emekçi sınıfları da harekete geçirmesiyle mümkün olmuş; bu durum işçi sınıfının 19. yüzyıl boyunca gelişimi üzerinde büyük etki yaratmıştır.

Sanayileşmenin öncü ülkeleri gibi Fransa da, düşük sermaye birikimi ve basit bir teknoloji ile yaşama geçirilebilen tekstil üretimi üzerinden kapitalist gelişimine erken tarihlerde başlamıştır:

16. ve 17. yüzyıllarla birlikte tekstil sanayini elinde tutan ticari kapitalistler, eğirme ve dokuma işlerini kendi küçük evlerinde çalışan ve genellikle bu sanayi faaliyetlerini çok küçük toprakları işlemeyle birleştiren köylü ailelere parça başı iş olarak vermeye başladılar... Eve iş vermeye dayalı tekstil sanayi... 17. ve 18. yüzyıllarda kapitalizmin en gelişmiş sektörüydü. 18. yüzyılda pamuk sanayi, ortaya çıktığında, yünlülük ve keten kumaş için zaten yerleşmiş olan aynı tür eve iş verme örneğini takip etti. 19. yüzyılın ilk yarısındaki çıkırık ve dokuma fabrikaları ve tekstil sanayinin bunlarla uyumlu yeniden kentleşmesi, Fransa'da sadece sanayi kapitalizminin başlangıcını değil, aynı zamanda en azından iki yüz yıldır kapitalistleşmiş olan sanayi sömürsünün yeni bir aşamasının ortaya çıkmasını işaret etmekteydi (Sewell, 2012: 58).

Sanayileşmenin başlangıcı açısından Fransa'nın İngiltere'nin gerisinde kalmasa da sanayileşme hızı anlamında aynı durumdan bahsetmek mümkün görünmemektedir. Fransa'da, İngiltere'deki gibi hızlı bir sanayileşme atağı, fabrika üretiminin kısa zamanda egemen oluşu gerçekleşmemiştir: "Fransız sanayileşmesinin anahtar özellikleri çok tedrici ve erken bir başlangıç; el sanatlarının devam eden hakimiyeti; göreceli olarak yavaş ilerleyen fabrika sanayi ve düşük nüfus artış oranları olarak sayılabilir. Bu özel motif, Fransız işçi hareketi üzerinde kendine özgü izler bırakmıştır" (Sewell, 2012: 53). Ondokuzuncu yüzyıl boyunca "Fransa'da... zanaat üretimiyse sanayi üretimi iç içe geçmiş durumdaydı. Geleneksel zanaatkarlar, evde üretim yapan köylü aileleri, Tours de France loncaları, inşaat işçileri, teknik beceri sahibi işçiler (tipografi

işçileri, demir eşya yapımcıları, tunc işçiliği, dökmecilik), makineleşmiş fabrikaların kalifiye olmayan işçileri..." (Beaud, 2015: 144)

İngiltere'nin aksine büyük bir kırdan kente göç hareketi yaşanmadığından Fransız işçi sınıfının önemli bir kısmını kırsaldan kentlere sürülen köylüler değil kentlerin proleterleşen zanaatkarları oluşturmuştur (Sewell, 2012: 48-50).

İngiltere kırsalında kapitalist ilişkilerin en billurlaşmış biçimiyle hakim olması kentlerde sanayileşmenin gelişimini de etkilemiş; kentlere akan emekçi yığınları yoğun sömürü koşulları altında fabrika disiplinine uyarlanmayı kabul etmekten başka çıkar yol bulamamışlardır. Fransa'da ise kırsalda küçük toprak sahipliğinin egemenliği, kentlere doğru yoğun emekçi akımına imkan vermeyerek kentlerdeki emekçi nüfusunun büyüklüğünü sınırlandıran bir etki yaratmıştır:

Tamamen iktisadi terimlerle bir "emek pazarı" olarak düşünülecek olduğunda Fransa, 1852'den itibaren kalıcı bir göreceli kırsal ve sanayi ücretli emeği sıkıntısıyla ayırt edilir. Bu tarihten itibaren tarımsal ücretli işçi kütlesi, süreklileşmiş bir sıkıntılı durumun öznesi ve yerel topluluklar ve danışma kurullarınca hazırlanan sayısız rapor ve araştırmanın nesnesi oldu. Konunun en dikkat çekici yanlarından biri de tarım ve sanayi işverenleri arasında süregelen daimi rekabetti. Sanayi işverenlerinin şikayetleri, bizim, işçilerin uyguladıkları çeşitli savunma stratejilerini ve tarımsal iş ile sanayi işi arasındaki daimi çift yönlü akışı ayırt etmemize yardımcı olur (Cotterau, 2012: 144).

Kentlerdeki emekçilerin sınırlı sayısı onların iş koşulları, ücret üzerindeki pazarlık güçlerini artıran etmenlerden biri olmuştur:

İşçilerin iş süreci üzerinde bir miktar denetim ele geçirme kabiliyetleri insan gücünde göreceli bir kütüğün varlığını gerektirir.

Napolyon Bonaparte'a yazılan bir mektup: "...eğer yakınızdaki bir sosyalist görürseniz bir Kazak'ı ona tercih etmekte tereddüt etmeyiniz. Zira benim vatanseverliğim oraya kadar." (Beaud, 2015: 160) Nitekim, bu söylemin boş bir iddia olmadığı; işçilerin iktidarı almasındansa Prusya çizimleri altında çiğnenmeyi tercih edeceklerini -"herşeyden önce bir işçi sınıfı hükümeti, üreticiler sınıfının sahiplenilen sınıfına karşı yürüttüğü savaşımın bir sonucu, ensonu bulunan ve Emek'in iktisadi kurtuluşunun gerçekleşme olanağını sağlayan siyasal biçim alması" (Marx, 1991: 61) olan- Paris Komünü gösterecektir.

Dokuma sanayinde Fransa'daki sömürü asla Britanya'daki kadar katastrofik olmamıştır, çünkü pazara alternatif işgücünün toplu halde ve ucuza girişi -yani kadınların erkekleri, göçmenlerin yerlileri ikame etmesi- imkansızdı. Bu görelî kıtlık, hem kırsal emek ve kentli ücret kazancı arasındaki ilişkiyle hem de aile yapısı ve mesleki hareketlilik arasındaki ilişkiyle yakından bağlantılıydı (Cotterau, 2012: 140).

Emekçilerin iş yaşamı üzerindeki belirleyiciliklerini artıran diğer bir durum da "İngiliz fabrika yapımı mallarla doğrudan rekabet etmek yerine Fransa büyük oranda kalifiye işçilik gerektiren yüksek kaliteli ürünlerdeki görelî avantajını kullanmaya" (Sewell, 2012: 54) devam etmesidir. Bu durum, tekstil sektörünün vasıflı işçi gücünün çalıştığı el tezgahları yoğunluklu yapısını bir biçimde koruyarak dağınık el tezgahlarına dayanan genel üretim sisteminin fabrikadaki çalışma biçimi üzerinde etki kurabilmesini mümkün kılmıştır: "Fransa'da genelde dokuma fabrikaları, işçilerin ritim ve iş temposu üzerindeki denetimlerinden dolayı İngiliz muadillerinden daha yavaş işlediler. Fabrikalar, geniş bir üretim sisteminin parçası olduklarından, dağınık atölyeler arasında yerleşip kurumsallaşmış kurallar, fabrikada işin ritmini hızlandırmak için yapılan baskıları sınırlandırabilirdi" (Cotterau, 2012: 138).

"İşçi sınıfı" – classe ouvriere- kavramı 1830'da ortaya çıksa da (Magraw, 2002: 68) 1848 devrimi ve devamında kurulan "İkinci Cumhuriyet, işçi sınıfının 'oluşumu' açısından dönüm noktasıdır" (Magraw, 2002: 78). İşçi sınıfının yapısal değişimleri açısından 1952'de yaşama geçen İkinci İmparatorluk, "endüstriyel gelişmeyi teşvik eden politik istikrarı sağladı. Bu durum işçi sınıfı yapısındaki değişiklikleri" (Magraw, 2002: 83) hızlandırırken "Fransa muazzam bir kapitalist gelişme göstermişti. Modern sanayiler geliştikçe sanayi üretimi bir kat artmış ve her zamankinden daha fazla fasoncu kapitalistlerin kontrolü altında olan ve işçilere fabrikalardakiler gibi muamele edilen eski el zanaatları üretimi düşmüştü" (Harman,

2013: 360).

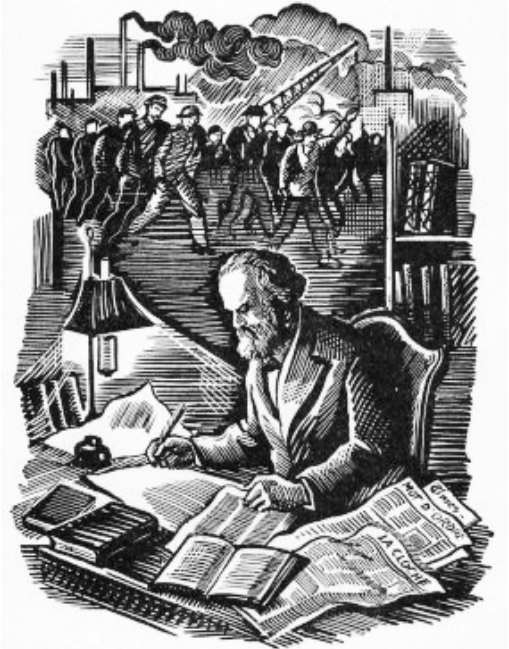
1870'de 825 bin tekstil işçisinde karşılık 121 bin madenci, 49 bin metalurji işçisi (Magraw, 2002: 84) bulunsada "...orta ve küçük ölçekli gerçek sanayiler de geliyordu. Sayıları çok az olmakla birlikte bunlardan bazıları büyük fabrikalardı. Bunlardan Dollfus-Mieg ve Cie 1834'te 26.000 makarada, 3000 tezgah ve 120 baskı masasında 4200 müstahdem ve işçi çalıştırıyordu. Creusot'da Schneider 1812'de 230, 1850'de 3250, 1870'te de 12500 işçi istihdam ediyordu. Wendel şirketi de Lorraine'de 1870'te 9000 işçi çalıştırmaktaydı" (Beaud, 2015: 144). Sanayi işgücü, 1800 ile 1876 arasında 2 milyondan 4,5 milyona çıkmıştır (Magraw, 2002: 66).

Fransa'da burjuva devriminin gelişimi, sadece işçi sınıfının fiziki varlığı (niceliği-bileşimi) üzerinde değil; onun mücadele biçimleri, örgütlemesi, bilinci üzerinde de en azından 19. yüzyıl boyunca damgasını vurmuştur. İşçi sınıfı, bilincini endüstriyel çalışma ilişkilerinden önce devrim sahnesinde geliştirmiş; böylece bilinç gelişimi sıçramalı olmuştur. 1789'dan 1848'a kadar burjuva devrimi artçı ataklarla sürerken emekçi sınıfların bu dönem boyunca devrimci kalkışmaların öznesi olması onun eylemsel ve düşünsel radikalliğini beraberinde getirmiştir:

Fransa'nın 1789'dan sonraki iktisadi ve siyasi gelişmesi sonucu, elli yıldan beri Paris'te hiçbir devrim, proleter bir niteliğe bürünmeksizin patlak vermedi. Öyle ki zaferden sonra, onu kanı pahasına satın alan proletarya, kendi öz istemleriyle sahneye giriyordu. Bu istemler, Paris işçileri tarafından erişilmiş bulunan olgunluk derecesine göre, az çok bulanık, hatta karışık bir nitelik taşıyorlardı. Ama, kısacası, hepsi de kapitalistler ve işçiler arasındaki karşıtlığın ortadan kaldırılmasını amaçlıyorlardı. Bu işin nasıl yapılacağı ise, doğrusunu söylemek gerekirse bilinmiyordu. Ancak henüz ne kadar belirsiz bir biçimde ileri sürülmüş olursa olsun isteğin kendisi, tek başına kurulu toplumsal düzen bakımından bir tehlike içeriyordu. Bu isteği ileri süren işçiler, henüz silahlı idiler. Öyleyse

iktidarda olan burjuvaların ilk görevi, işçilerin silahsızlandırılmasıydı. Bundan ötürü, işçilerin kanı pahasına kazanılmış her devrimden sonra, işçilerin yenilgisiyle sonuçlanan yeni bir savaşım patlak veriyordu (Engels, 1991: 9).

Burjuva devrimci dalganın sonu, işçi sınıfının kendi talepleriyle sahnede yerini aldığı 1848 devrimi olmuş¹; burjuvazi işçi sınıfını radikalizminin kendi varlık zemini tehdit ettiğini görmüştür²: "1848 Şubat devriminin gösterdiği gibi, 1840'ların sonlarından itibaren sosyalizm, işçi sınıfı arasında çok geniş kesimlerden destek kazanmıştı" (Sewell, 2012: 71). Napolyon Bonaparte'a yazılan bir mektupta şu ifadeler yer verilmesi de egemen sınıflar açısından nasıl bir tehdit algısının olduğunu göstermektedir: "...eğer yakınızdaki bir sosyalist görürseniz bir Kazak'ı ona tercih etmekte tereddüt etmeyiniz. Zira benim vatanseverliğim oraya kadar." (Beaud, 2015: 160) Nitekim, bu söylemin boş bir iddia olmadığı; işçilerin iktidarı almasındansa Prusya çizimleri altında çiğnenmeyi tercih

1871'de işçi sınıfının tarihte ilk defa kendi iktidarını -kısa bir süreliğine olsa da- kurduğu Fransa'da 19. yüzyıl boyunca, egemen sınıfların kendi içinde kavgalı yapısı ve bu süreçte işçi sınıfının üstlendiği aktif rol nedeniyle artan radikalliği işçi sınıfıyla burjuvazi arasında uzlaşmanın imkanlarını ortadan kaldırmıştır.

1. Fransız Devrimi sonucunda emekçi sınıfların siyaset sahnesinin belirleyici aktörleri haline gelmesi üzerine 1848 "Haziran ayında Paris'te proletarya ile burjuvazi arasında iktidar uğruna ilk büyük kavgaya verince, kendi sınıfının zaferi bile bütün ülkelerin burjuvazisini, daha yeni devrilmiş bulunan kralcı-feodal gericiliğin kollarına yeniden atılacak kadar" (Engels, 2013: 11) sarsmıştır.
2. "...proletarya, gitgide devrimci sosyalizmin çevresinde, bizzat burjuvazinin Blanqui adını taktığı komünizm çevresinde toplanıyor" (Marx, 2013: 122).

Fransa'da burjuva devriminin gelişimi, sadece işçi sınıfının fiziki varlığı (niceliği-bileşimi) üzerinde değil; onun mücadele biçimleri, örgütlenmesi, bilinci üzerinde de en azından 19. yüzyıl boyunca damgasını vurmuştur. İşçi sınıfı, bilincini endüstriyel çalışma ilişkilerinden önce devrim sahnesinde geliştirmiş; böylece bilinç gelişimi sıçramalı olmuştur. 1789'dan 1848'a kadar burjuva devrimi artçı ataklarla sürerken emekçi sınıfların bu dönem boyunca devrimci kalkışmaların öznesi olması onun eylemsel ve düşünsel radikalliğini beraberinde getirmiştir.

edeceklerini -"herşeyden önce bir işçi sınıfı hükümeti, üreticiler sınıfının sahiplenilenler sınıfına karşı yürüttüğü savaşımın bir sonucu, ensonu bulunan ve Emek'in iktisadi kurtuluşunun gerçekleşme olanağını sağlayan siyasal biçim alması" (Marx, 1991: 61) olan-Paris Komünü gösterecektir.

İşçi sınıfının 1789-1848 arasındaki devrimci kalkışmalardaki etkinliği, onun radikalliğini artırırken mücadelesinin kesintiye uğramasına da yol açmıştır. Burjuvazi iktidar üzerinde kontrolünü sağlar sağlamaz işçi sınıfının yenilgisiyle sonuçlanacak bir savaşıma girişmiş ve bu kavgayı da işçi sınıfı örgütlülüğü ve eylemliliğini kesintiye uğratan bir baskı dalgası takip etmiştir.

1789 devriminden sonra 14 Haziran 1791'de kabul edilen Le Chapelier Kanunu ile işçilerin her türlü örgütlenmesi ve grevi yasaklanmış; 1811 tarihli ceza kanunu ile yasaklar daha da ağırlaştırılmıştır. Ancak "...özellikle 1815'ten sonra Bourbonlar'ın Restorasyonu'nda Napolyondan kalan polis aygıtının şiddeti azaltıldığında, zanaatlarındaki iş koşulları üzerine yaygın bir kontrol kazanma çabasına girişen işçi örgütlerinin serpilmesi" olmuş; "1820'lerin sonlarıyla birlikte Fransız şehirlerinde neredeyse ustalık gerektiren tüm zanaatların, sömürücü pratiklere aktif olarak direnen dayanışma içindeki işçi örgütleri" (Sewell, 2012: 65) kurulmuştur. 1830'da Bourbonlar'ın tahtan indiren ayaklanmada işçiler yine aktif rol üstlenmiş; takip eden dönemde 21 Kasım 1831'de Lyonlu işçiler "çalışarak yaşamak veya dövüşerek ölmek" şiarıyla ayaklanmış. Bu işçi kalkışması ağır şekilde ezilirken, 1834 ilkbaharında örgütlenme ve dernek hakkını keskin şekilde sınırlandıran yasa ile işçi sınıfı yeni bir baskı dalgasıyla karşı karşıya kalmıştır.

1848'e kadar burjuva devriminin ilerlemesinde

sokakta kavgaya veren işçi sınıfının ve ona öncülük edebilecek güçlerin-örgütlerin ezilmesi, bir kez başarı sağlandı mı, 19. yüzyıl boyunca işçi sınıfı eylemliliğinin bilinci gibi sıçramalı bir gelişme göstermesini beraberinde getirmiştir: "Fransız işçi hareketinin en 'somut' iktisadi ve siyasi başarı elde ettiği durumlar, daima birdenbire gerçekleşen eylemler ve siyasi gözlemcilerce beklenmedik patlamalar şeklinde olmuştur" (Cotterau, 2012: 148).

İşçi sınıfının devrimci potansiyellerinden duyulan kaygıyla uygulanan baskı, 19. yüzyılda işçi sınıfı örgütlülüğünün kurumsallaşmasının zayıf olmasında tesir etmiştir: "İster karşılıklı yardımlaşma derneklerinden, ister sendikalardan, isterse emek partilerinden söz edilsin, işçi sınıfının sözde 'örgütlü' kesimi, diğer üç ülkeden her zaman görece olarak daha küçüktü. Bu nicel küçüklük, zayıf kurumsallaşmayla ilgiliydi" (Cotterau, 2012: 146-7). Fransız işçi sınıfı, örgütlü olmadan da kolektif mücadele yöntemleri geliştirmeye muktedir olduğunu göstermiştir: "Fransa'da 19. yüzyıl boyunca herhangi bir kurumsallaşmış örgütten bağımsız -yani karşılıklı yardım dernekleri, sendikalar ve grev komiteleri dışında kalan- kolektif kontrol şekilleri, sinai verimlilik tedbirlerinin sistematikleştirilmeye başlandığı yerlerde ortaya çıktı" (Cotterau, 2012: 136).

Fransa işçi sınıfı, egemen sınıflara öyle korku salmıştır ki onun en ufak talebi-kazanımı burjuvaziye devrim gibi gelmiştir: "1848 devrimi esnasındaki kısa süreli bir istisnadan sonra ilk kez 1864 yılında sendikalara yasal olarak müsamaha gösterilmiştir; demokratikleşmenin öncelendiği ve onu üreten birliklerin meşrulaştığı Büyük Britanya ve Almanya'nın aksine Fransa'da sendikacılığın yasallaşması, evrensel oy hakkının kurumsallaşmasından altmış yıl sonra

gerçekleşmiştir." (Cotterau, 2012: 147)

1871'de işçi sınıfının tarihte ilk defa kendi iktidarını -kısa bir süreliğine olsa da- kurduğu Fransa'da 19. yüzyıl boyunca, egemen sınıfların kendi içinde kavgalı yapısı ve bu süreçte işçi sınıfının üstlendiği aktif rol nedeniyle artan radikalliği işçi sınıfıyla burjuvazi arasında uzlaşmanın imkanlarını ortadan kaldırmıştır: "İşçilerin deneyimleri, Fransa'da yasal reformizm şanslarının oldukça zayıf olduğunu düşünmelerine yol açtı... siyasi arenada özgürlükler için verilen mücadele ile üretim ilişkileri alanında işçi iktidarını sağlamayı amaçlayan doğrudan eylem pratiğinin çakışmasının ortaya çıkardığı en etkileyici özellik, 'işçi aristokrasisi'nin var olmayışydı'" (Cotterau, 2012: 154).

KAYNAKÇA

Beaud, M. (2015) *Kapitalizmin Tarihi 1500-2010*, İstanbul: Yordam.

Cotterau, A. (2012) "1848-1900 Yılları Arasında Fransa'daki İşçi Sınıfı Kültürlerinin Özgünlüğü", Katznelson, I. ve Zolberg, A.R. (ed.), *İşçi Sınıfı Oluşumu*, Ankara: Tan, 117-156.

Engels, F. (1991) "Karl Marx'ın Fransa'da İç Savaş'ına Giriş", Marx, K., *Fransa'da İç Savaş*, Ankara: Sol.

Engels, F. (2013) "Önsöz", Marx, K., *Fransa'da Sınıf Savaşları 1848-1850*, Ankara: Sol.

Harman, C. (2013) *Halkların Dünya Tarihi*, İstanbul: Yordam.

Magraw, R. (2002) *France, 1800-1914: A Social History*, Londra: Pearson Education.

Marx, K. (1991) *Fransa'da İç Savaş*, Ankara: Sol.

Marx, K. (2013) *Fransa'da Sınıf Savaşları 1848-1850*, Ankara: Sol.

Sewell, Jr. W.H. (2012) "Zanaatkarlar, Fabrika İşçileri ve Fransız İşçi Sınıfının Oluşumu", Katznelson, I. ve Zolberg, A.R. (ed.), *İşçi Sınıfı Oluşumu*, Ankara: Tan, 53-78.

Dergimize Nasıl Ulaşabilirsiniz?

Ankara:

İlhan İlhan Kitabevi
(Karanfil Sk. 30/3 Kızılay)
Dost Kitabevi
(Karanfil Sk. No: 11 Kızılay)

İstanbul:

Mephisto Kitabevi - Taksim Şube
(İstiklal Cd. No: 125)
Mephisto Kitabevi - Beşiktaş Şube
(Köyü Cd. No: 15)
Mephisto Kitabevi - Kadıköy Şube
(Muvakkithane Cd. No: 5)

Antalya: 0506 331 96 40

Çorum: 0531 493 84 21

İzmir:

Yakın Kitabevi
(Kıbrıs Şehitleri Cd. 104/A
Alsancak)

Samsun:

Tutunamayanlar Kitabevi
(Süleymaniye Cd. İlkadım)

Trabzon:

Ra Kitabevi
(Uzun Sk. Saray Çarşısı No: 5)

**OKU
OKUT
ABONE OL**

Şanlı 15-16 Haziran Direnişi YOL GÖSTERİYOR!

Selahattin Ercan

NE OLMUŞTU?

27 Mayıs darbesinin bir ürünü olarak 61 Anayasası işçi sınıfına ve sosyalistlere kısmi özgürlükler getirmişti. 60'lı yıllar işçi sınıfının siyaset sahnesine bir özne olarak çıktığı, kendi siyasal temsilini elde ettiği bir dönemin ifadesiydi. 1961 yılında TİP kurulmuş, 1965 yılında parlamentoya 15 milletvekili sokmayı başarmıştı. İşçi sınıfı ise hakları için 539 grev, 45 işyeri işgali, 69 miting ve yürüyüş gerçekleştirmişti. Ancak işçiler her seferinde örgütlü oldukları Türk-İş'in pasifist tutumuyla karşılaştılar. Dönemin iktidarlara ve patronlarıyla anlaşılan Türk-İş bürokrasisi, işçi haklarına saldıran yasalara sesini çıkartmıyor, grev kırıncı bir pozisyon takınıyor ve işçi sınıfını frenliyordu.

Bu durumdan rahatsız muhalif sendikalar; Maden-İş, Basın-İş, Bağımsız Gıda-İş ve Türk Maden-İş 1967 yılında Türk-İş'ten ayrılarak DİSK'i kurdular. Kula kulluğu sona erdirmek, işçi sınıfının memlekete ağırlığını koymasını sağlamak misyonuyla kurulan DİSK kısa zamanda yoğun ilgi görmüştü. Türk-İş ile kıyaslandığında çok daha radikal ve mücadeleci bir çizgide olan DİSK'in kuruluşu, bu dönemde işçi mücadelesi açısından bir dönüm noktası olmuştu.

İşçi sınıfı haklarını savunan Türk-İş'in sınıfa ihanet eden tutumunu pratiğiyle teşhir eden DİSK, 1970 yılına gelindiğinde nicel anlamda oldukça güçlenmişti ve artık sermaye sınıfının gözünde acilen ezilmesi gereken bir yılana dönüşmüştü. Nitekim 1970 yılında yapılan Türk-İş Genel kurulunda konuşan Çalışma Bakanı Seyfi Öztürk, açık açık 'Çok yakında DİSK'in çanına ot tıkayacağız!' diyerek saldırıyı başlatmıştı. 61 Anayasa'sının memlekete bol geldiğini düşünen iktidar sendika, sözleşme ve grev yasalarında değişiklik el altından tasarımı hazırlamıştı ve tasarı 13 Haziran'da TBMM'de görüşülmeye başlandı. Yasa tasarısı işçilerin istedikleri sendikaya üye olmalarını ve beğenmedikleri sendikadan ayrılmasını güçleştiren, toplu sözleşme ve grev haklarını büyük ölçüde kısıtlayan hükümler içermekteydi. Tasarı AP'li vekillerin önerisi CHP'li vekillerin desteğiyle jet hızıyla kabul edildi. Ve Türkiye'yi sarsacak olan şanlı Haziran Günleri başladı.

İŞÇİ SINIFININ YANITI

Patronlar ve iktidar açısından amaç netti. DİSK'in büyümesini engellemek! İşçilerin de cevabı aynı ölçüde net oldu. Kazanılmış haklarının tek bir tanesinden bile vazgeçmeme kararlılığında olan işçiler, sendikalarını canı pahasına savundu. İşçiler 'DİSK'e dokunulamaz!'

15-16 Haziran 1970'de Türkiye işçi sınıfı tarihinin en görkemli direnişlerinden biri gerçekleşti. Dönemin iktidarı Adalet Parti'sinin ve ona destek veren CHP'lilerin uyuklarını kaçıran, sermaye sınıfına korku salan işçiler sokaklara döküldü. Barikatlar kurdu. Asker-Polis ayırmaksızın karşısına kim çıktıysa göğüs göğse dövüştü ve tarihe bir destan olarak yazıldı. Yarattığı etkiler uzun yıllar devam eden bu işçi direnişi bugün işçi sınıfı mücadelesine ışık tutmaya devam ediyor.

diyerek sokaklara döküldü. İstanbul ve İzmit başta olmak üzere bütün Marmara'yı tutuşturan eylemler kısa zamanda yurt geneline yayılarak büyük bir işçi isyanına dönüştü. Türk-İş üyesi işçilerin de büyük katılımıyla fabrikalardan çıkan işçiler kortejler halinde birleşerek şehir merkezlerini zapt etti. Öyle ki İstanbul'da işçilerin birleşmesini engellemek için Unkapanı ve Galata köprüleri kaldırıldı. İki yaka arasındaki vapur seferleri iptal edildi. Ancak her şeye rağmen işçiler asker, polis demeden karşılarına çıkan barikatları bir bir yarıyor. Gözaltındaki arkadaşlarını çıkarıyor, büyük bir öfkeyle sokakları zapt ediyordu.

Mesele artık DİSK'in kapatılmasını aşmıştı. İşçiler sendikal özgürlüklerinin korunması istiyor, yasa geri çekilene kadar grevi sürdüreceklerini beyan ediyorlar ve Süleyman Demirel'in istifasını talep ediyorlardı. Direniş ancak sıkıyönetim uygulanması ve DİSK önderliğinin işçi sınıfını geri çekmesiyle bastırılabilirdi. Direniş, gerek kitleliliği ve radikalliğiyle; gerek işçi sınıfının burjuva düzene bir başkaldırısı olması, kula kulluk etmek istemeyen işçilerin isyanına dönüşmesi nedeniyle mücadele tarihine adını altın harflerle yazdırdı.

SONUÇLAR

Gerek devrimcilerin güçlü olduğu 70'li yıllarda, gerekse bugün hiç tartışılmayan, hak ettiği ilgiyi hiç görmeyen 15-16 Haziran Direnişi oldukça önemli sonuçları bünyesinde barındırıyor ve sınıf mücadelesinin geleceğine ışık tutmaya devam ediyor. 15-16 Haziran'ın öngününde dönemin devrimcileri işçi sınıfına gereken önemi vermiyordu ve geleceği sol cuntacılıkta arıyorlardı. İşçi sınıfı ise yardımcı özne bile değildi. Ancak direniş gösterdi ki işçi sınıfı üretimden gelen gücü kullanarak hayatı kilitleyebilecektir, mücadele uğruna gerekirse ölmekten korkmayacak bir radikalliğe ulaşabilecektir. Yani sistemi değiştirebilecek kolektif çıkar bütünlüğüne sahip tek sınıftır. Keza işçi sınıfının politik bağımsızlığı ve devrimci öznesinin yaratılması büyük önemdedir. DİSK bile olsa sendikal bürokrasi bir noktadan sonra cesaretli adımlar atmaktan çekinecektir ve uzlaşma yolunu tercih edecektir.

İşçi sınıfı yeni 15-16 Haziran'lar yaratabilecek kudrete sahiptir ancak bunun kendiliğinden olması beklenemez. 15-16 Haziran direnişinin bıraktığı miras ancak sosyalist bir emekçiler partisinin inşa edilmesi ve gençliğin, Kürtlerin, Alevilerin mücadeleye çekilebilmesiyle geleceğe aktarılabilir.